

Elekes Ferenc

Az eltérített felvonó

Elekes Ferenc

Az eltérített felvonó

Kisregény

A fedőlap Pusztai Georgeta munkája

2010

TARTALOM

Vándorló fájdalom
Az eltérített felvonó
Három ágyas kórterem
Bizonytalan káromkodás
Lapos párna
Ismernek engem az angyalok
A harmadik szomszéd
Los Angeles grádicsai
A koldus estélyi ruhája
A huncut mérleg
Fehér formák hava
Zsebemben stockholmi levél
Léha történetek
A szép Edith
A harmadik Bolyai
Kérj Pelétől autogramot
A nagyon fontos ember
Fekete autó
Beszéljünk a halakról
Látható világ
Ideges sírkövek
Nem talál egy mondatot
A letagadott tű
Felborult folyosó
Belső elválasztású irigyek
Ez nem az a hely
A légy árnyéka
Lassú méltóság
A dolgok odáig fajultak
Mennyit ér egy ló?
Ki betege vagyok én?
A rosszul letett pohár

Vándorló fájdalom

Éjjeli három. 112. Neve? Mondom. Panasz? Mondom. Címe?

– Eldugott helyen lakom. A főtéren. A Kultúrpalota mögött. Ahol a szilvafák összehajolnak. Ott kell bemenni. Pont a pléhkapu mögött.

– Hogyhogy P-kapu? Olyan sok kapu van ott, mint betű az ábécében?

– Egy kapu van. A pléhkapu. Rajta a nevem.

– Ez komplikált. Az imént azt mondta, P-kapu. Ki tud jönni a főútra?

– Ki.

– Na, akkor három perc, ott vagyunk.

Kivánszorgok a főútra. A görcsök löketekben jönnek. Mint a tenger hullámai. Félórát állok a főúton. Seholy mentő. Kétpercenként leteper a görcs. Mínusz 15. Fázom. Papucs a lábamon, fejemen odavetett sapka.

A távolban egy nagyobbacska autó lámpái világítanak. Onnan integet valaki. Indulok arrafelé. Nincs vöröskereszt festve az autóra. Megállok. Ez nem mentő.

– Miért nem jön? – kiáltja valaki. Odaérek. – Mi vagyunk a mentősök. Rossz címet adtak meg. Már minden háznál megnyomtuk a csengőt, álmukból zavartuk fel az utca lakóit. Fel tud ide mászni?

– Megpróbálom, éppen szünetel a görcsöm.

– Volt magának hasmenése?

– Már nem emlékszem, néhányszor összeestem, lehet hogy valami volt.

– Haver, a járványkórházba megyünk! – szól a sofőrnek a mentős ember.

Mondom, én oda nem megyek, csak a sürgősségire.

– Mit szeret maga a sürgősségin?

– Én semmit nem szeretek a sürgősségin, de van ott egy jólelkű orvos.

– Kicsoda?

– Arafat.

– Arafat? Ő már nincs ott. Felvitték Bukarestbe, majdnem miniszter. Vagy annál is nagyobb... Ismer valaki mást a sürgősségin?

– Nem.

– Szóval nem ismer...

Megérkezünk.

– Be tud jönni a saját lábán, vagy hozzunk tolókocsit?

Mondom, megpróbálom bemenne a saját lábamon. Karonfogva vezetnek be és átadnak egy nővérnek.

– Üljön ide. Neve? Mondom. Panasz? Mondom.

A nővér pötyögteti a sürgősségi számológépet. – Maga nem új beteg nálunk, múltve is volt, feküdjön arra az ágyra.

Jóvágású, fehérköpenyes fiatalember áll meg mellettem, nyakában sztetoszkóp.

– Na, meséljen...

Elmondok néhány epizódot az életemből.

– Engem nem ezek érdekelnek, hanem az, hogy miért hozták be magát éjjeli háromkor a sürgősségre.

Mondom, a görcsök miatt. Int egy nővérnek, vegyenek vért és állítsák be a perfúziót. Épp el akar menni, finoman szólok, nem tetszik megtapogatni, hol vannak azok a hitvány görcsök? Mert még voltam ilyen helyzetben és megtapogatták...

– Egyelőre én vagyok az orvos és maga a beteg, mindenki maradjon meg a saját beosztásában! Mondom jó, de azért megtapogathatná, nehogy véletlenül bélcsavarodásom legyen, mert én nem szeretem a bélcsavarodást...

– Még hogy nem szereti a bélcsavarodást! Jó vicc!

És jönnek a görcsök.

– Adjatok már valami injekciót ennek a szerencsétlennek, nagyon szenved – hallom valahonnan.

Tű, szúrás, csepeg a perfúzió, görcsszünet. Szétnézek magam körül. Mellettem egy ágyon derékig meztelen, hatalmas termetű férfi, tetovált a melle, fogát csikorgatja. Arca csupa friss seb, mindkét keze ökölbeszorítva. – Érthetetlen, hogy is tudták ezt a kemény embert így elverni, erősebb lehet egy bikánál – mondja egy fürgé ápolónő, úgy elmenőben.

Jön az én sztetoszkópos orvosom.

– Húzza fel az ingét, hogy tudjam megtapogatni. Itt fáj?

Mondom, vándorol a fájás.

– Nem azt kérdeztem, vándorol-e, hanem azt, hogy most hol fáj.

– Mindenütt fáj.

– Szóval mindenütt... Magát még a mai napon megoperálják. Csak jöjjenek azok a laboreredmények. Azok majd megmondják, kibírja-e, vagy nem bírja ki a szervezete...

Egy mosolygós, sztetoszkópos orvosnő siet felém az eredményekkel, megáll előttem.

– Magának eléggé komplikált a helyzete. Mert maga már nagyon össze van aprítva. De lehet, kibír még egy műtétet. Az is lehet, meg sem műtik. Hajnalodik, nemsokára minden kiderül. Addig is, most szépen elviszik magát, hogy átvilágítsák.

Mondom, köszönöm a kedvességét.

Vesztettül ráz a tolokocsi, míg átrobogunk a jeges udvaron. A hosszú folyosón lök egyet rajtam a kormányos, magától gurul velem a jármű, aztán megáll egy fehér, számozott ajtó előtt.

– Én most megkeresem a szolgálatos röntgenest, várjon türelemmel.

Olvasom a sokféle fölírást, nézem a festett halálfejeket. Itt az égvilágon minden életveszélyes.

– Nyomja neki a hátát. Egy kicsit balra. Most jobbra. Kész.

Megyünk vissza a sürgősségre. Az átvilágítási papírral jön a mosolygós orvosnő.

– Itt az eredmény: nyolc sávja van magának, az ilyeneket meg szokták műteni. Föl a fejjel!
„Ruhamegőrzési hely.”

– Magának hol van a ruhája?

Mondom, otthon.

– És maga így indul el egy műtetre? Csak egy papucs, sapka, s egy lenge kabát ebben a veszett hidegben? Azokat is mind egy szálíg itt kell hagyni. Itt ez a fekete nájlón zsák, rakja bele. Kap egy papírt róla, azon van egy szám. Őrizze meg. Ez a legfontosabb. A mi klinikánkon semmi, de semmi nem vész el. Ezt jól jegyezze meg. Mi azért vagyunk itt, hogy semmi, de semmi ne vesszen el. Ha pedig véletlenül valami történne magával, a hozzátartozói ezzel a papírral a fekete zsákot átvehetik. Vannak magának hozzátartozói? Mert volt már olyan, hogy a betegnek a sapkáján kívül az égvilágon más hozzátartozója nem volt. De az a sapka nem vészett el. Mert mi azért vagyunk itt!

Az eltérített felvonó

Mint álmos mozdony a kocsárdi állomáson, kit most ébresztettek föl egy félreeső vakvágányon, úgy gördül be tolókocsim a tágas, kórházi felvonóba. Komótosan. Szemüvege fölött reámnéz a liftkezelő asszony. Szorgos teremtés, egyszerre három gombot is megnyom, s míg egyik emeletről a másikig érnék, néhány öltéssel megtoldja a készülő piciny sapkát. Ma sem értem, hogy tudtam beleszólni a munkájába. Megjegyeztem halkán: egy sima, egy nádli. Erre azt mondja, majdnem suttogón, s bizalmasan: az unokámnak lesz, a szép, kicsi unokámnak...

Istenem, milyen jó helyen vagyok, gondolom magamban, nem is lehet jobb hely a világon annál, mint ahol épp most kötnek hófehér sapkát egy szép, kicsi unokának. Semmi görcs a gyomrom táján, semmi idegesség. Kísérőm ismerős zenei taktust kopogtat a nikkeles fogantyún. Suhanunk az ismeretlen magasságba, ahol bizonyosan tárt karokkal várnak. Néhány másodperc telik el így el, képzeletemben végigpereg életem talán legszebb kalandja. Izland fölött repülök épp, szikrázón süt a nap, alattam gomolygó felhők, bárányok frissen világló gyapja. Konyakot kérek a légikisasszonytól, s míg azt ringó lépésekkel hozza, jószagú, pufók párnák jutnak eszembe, amelyeket lefekvésem előtt, finom női kezek alaposan megpaskoltak.

Durván csapkodják kívülről a lift ajtaját. Megremeg a tolószék alattam, villan a sapkát kötő asszony szemüvege is. Cérnát az ujjai közt tartva megnyom egy lentebb világító gombot, azt mondja, vissza kell mennie néhány emeletet, különben is üres ez a lift, egy beteg az semmi, hát mi egy beteg, nem igaz? Szó nélkül ezt sem tudom megállani, mondom, persze, hogy egy beteg, az semmi, mennyire igaza van. Különben manapság hozzá kell szokni, hogy mindent eltérítenek. Még a liftet is. Én például valósággal imádom, ha eltérítenek... Kísérőm abbahagyja az ismerős zenei taktus dobogtatását, megjegyzi, magának ma jó hangulata van. Lehet, eléggé nem is beteg...

Erre már nem szólok semmit. Egy most születő görcs fészkelődik a köldököm táján, próbálok nem figyelni oda. Frissen műtött asszonyt tolnak be egy gördülő ágyon, fölötte palackot tartanak. Valósággal nekinyomnak a felvonó falának. A tolókocsim vezetője azt próbálgatja, miképpen tudna minél kisebb helyet elfoglalni, valósággal fölém hajol, érzem a szuszogását. Ezt éreztem akkor is, amikor legutóbbi műtétem előtt borotváltak. Megszökni szerettem volna, jól emlékszem, megszökni, félig borotváltan.

Három ágyas kórterem

Három ágyas kórházi szobába kaptam kinevezést. Szóbelileg. A szigorú, nyugodt kinézésű nővér bizalmasan közölte a tolószékemet irányító, dohányos emberrel, hogy ez a beteg a háromágyasba megy. Oda, ahonnan most vittek el valakit. Véglegesen. A nikkeles jármű ott állt meg velem a három ágyas kórterem közepén. A dohányos ember csipőre tette kezét és előmbe állt. Azt mondta, ez jó lesz magának. Ott, az ablak alatt. Legalább beszívárogoz valami friss levegő. Mondtam, ez csakugyan jó lesz, reámfér a friss levegő, eleget cigarettáztam életemben. Ebből a bőbeszédű megjegyzéséből azt vette ki a dohányos ember, ami elég egy kis sértődéshez. Végigmért a tekintetével és azt válaszolta, majd átrakják magát az ágyba, miután kicserélik a párnát és lepedőt. És elment.

Mint trónjáról a király, székemből körülnéztem a kórteremben. Megállapítottam, jó hely ez a három ágyas kórterem. Az egy ágyas szobákat soha nem tudtam elviselni. Nincs akivel szót váltson az ember. A sok ágyas kórtermek az egy ágyasoknál is rosszabbak. Nem szeretem a jajgatásokat, a horkolást, az állandó jövésmenést, a furcsa szagokat. Nincs is jobb hely a világon, mint egy három ágyas kórterem. Három ember, három ágy, három sors. Ennyi bőven elég.

Estére megébredtek a műtéten átesett szomszédaim. A hozzám közelebbi szerint az én ágyam van a legjobb helyen. A távolabbi azt mondta, az ő helye nem huzatos, sarokban van, nem császkálnak előtte a nővérek fölősegesen, de mégis az a legjobb ágy, amelyikben én fekszem. Legalább beszívárogoz oda valami friss levegő.

Másnapra már nekem is elkészült a véleményem erről a három ágyas kórteremről. Az én ágyam van a legrosszabb helyen. Szemben fekszem a bejárattal. Pont énhozzám hallatszik be a folyosóról minden csoszogás, látom a sok injekciós felszerelést, vattát, tőlem kérdezik meg, láttam-e a borotváló embert elmenni itt a pamacsával, járt-e errefelé a vöröshajú doktor. Mintha én lennék a kórház eligazító csomópontjának felelőse. Milyen jó sorsom lenne nekem a tulsó sarokban, gondoltam, de jobb lenne a közelebbi szomszédom ágya is. Ott van a fűtőtest, megszáráthatnám rajta a törülközőmet.

A harmadik napon már majdnem mindent tudtunk egymásról a háromágyas kórteremben. Megtudtuk, ki miért élt eddig, s még miért szeretne élni egy keveset, hacsak lehetséges. A három ágyas kórteremben én voltam a legidősebb. Épp ezért, a jövőbeli terveimről én beszéltem a legkevesebbet. Múltamból is alig hoztam elő valamit. Semmit nem tartottam fontosnak, hogy azt fölidézzem.

Egy éjjel, elalvás előtt arra gondoltam, az egész élet tulajdonképpen olyan, mint ez a három ágyas kórterem: mindig az a hely a jobb, ahol mások vannak.

Bizonytalan káromkodás

Egy nővér jelenik meg a kórterem ajtajában, összezsapja a tenyerét és majdnem kiáltva mondja, szent Isten, itt van az újságredaktor! Hát maga mit keres itt, az egész kórház meg van győződve arról, hogy meghalt még akkor...

Ez az utóbbi mondat úgy futott végig a frissen felmosott kórházi folyosón, mint valami bizonytalan káromkodás.

– Hogy maradt meg, jóember, hogy tudott megmaradni? Félkézzel föl tudtam volna kapni, amikor innen kivitték, s né, él az újságredaktor... Tudja, mit mondtak maga után azok a régi betegársai? Azt mondták, belehalt egy pattanásba... Amint látom, él, mondja, mi baja már megint? Maga mindig kiszúrja a hitvány időjárást, akkor negyven fok is volt, most pedig legalább tizenöt mínuszban! És micsoda rendetlenség megint az ágya körül! Mi van a feje alatt, kólásüveg?

Mondom, víz van a kólás üvegben, a hasamra hozták a görcsök miatt, forró volt, de kihűlt, itt tartom a fejem alatt, mert lapos a párnám és látni szeretném a szobatársakat. – Hogy maga milyen jól meg tudja indokolni a rendetlenségét! Jól emlékszem, a múltkor azt mondta, azért nem hozott eszcájgot, mert magának csak ezüstből való kanalai vannak, s azok megfelelőnek a kórházi ételektől.

Mondom, én ezt az észjárást egy falumbéli szegény embertől tanultam, még gyermekkoromban.

– Bizonyosan annak a szegény embernek is ezüst eszcájjai voltak, akitől tanulta...

– Annak a falumbéli szegény embernek nem az eszcájga volt ezüstből, hanem minden gondolata abból volt, de az is lehet, hogy tiszta aranyból – mondtam újságredaktori fogalmazással.

– Ezt hogy érti, ha lenne szíves jobban megvilágítani, kérdezte nagy érdeklődést mutatva a sápiózó nővér.

– Azt úgy, hogy valaki megkérdezte, ha nincs mit egyék, miért nem tart magának disznót, mint más. Erre azt felelte, azért nem tart disznót, mert nem állhatja a sikoltását.

Válaszom nagyon nem lelkesíthette a sápiózó nővért, szólt az ajtóban kíváncsiskodó, lábadozó betegeknek, sétáljanak tovább, mert a séta kötelező, csak épp azt nem mondta, ami ebben a kórteremben történik, abból semmi jót nem tanulhatnak. A közelebbi szomszédom figyelmeztetett, máskor ne nagyon villogtassam a példálózásaimat, mert a visszafojtott röhögéstől kicsúszott a hasából egy műanyag cső, szólni sem mer, hogy valaki visszategye.

Lapos párna

Tele vannak hatással ezek az újfajta altatók. Picik, fehérek, könnyen bevehetők. Be is vették könnyedén a szobatársaim. Horkolnak versenyezve, gyönyörűen. Dicséret illeti a lapos párnámat is. Kivettem alóla a kólás üveget, a derengő fényben nyugodtam nézhetem a mennyezetet reggelig. Csönd van. Jó ez a csönd is. És szép, mondhatni hatalmas ez a vöröstéglás kórház. Olykor behunyom a szemem, s az egész épületet oda képzelem a mennyezetre. Akár egy festményt. Minden emeletet. Minden kórtermet. Minden beteget. A régieket is. Akik félig gyógyultan mentek haza innen, s azokat is, akiket elvittek véglegesen. Jó ez a lapos párna. Legalkalmasabb a tűnődésre. Jobb karom kinyújtva, vénámba csöpög az élet remény-sége.

Nyílik az ajtó. Az álmos nővér megáll az ágyam előtt.

– Maga miért nem alszik? Vagy ha már nem alszik, miért nem tekint a perfúzióra is? Üres. Ki tudja, mikor fogyott ki. Éjfél rég elmúlt, most cseréljek üveget, vagy ne cseréljek?

Mondom, cseréljen, aludni nincs kedvem, lecsepeg reggelig. S hogy mégis legyen valami fölemelő a közömbösségemben, úgy döntök hirtelen, odateszek a lecsepegéshez egy mondatot: szép ez az éjszaka...

Lapos párna. Gyönyörűek a kórházi bűneim is: hát nem én vettem észre egyedül, hogy a másik kórházban túlságosan kövér a liftes asszony? Hát nem én tettem szóvá, hogy a kövér liftes asszony miatt legalább két beteggel kevesebb fér be abba a felvonóba? Pedig tapintatosan szóltam. Azt mondtam, nem találtak ebben a városban ennél a vastag asszonynál egy vékonyabbat? Azt válaszolták, ez a vastag asszony sem idevalósi, úgy jár be ide naponta egy faluból. És mit szólnék ahhoz, ha ez a vastag asszony az én közeli rokonom lenne? Akkor is kifogásolnám a vastagságát? És mit szólnék akkor, ha azt is tudnám erről a vastag asszonyról, hogy négy gyermeke van, s azt a négy gyermeket abból tartja el, hogy nyolc órát itt tölt el, ebben a bezártságban?

És ott van a közös véce lehúzója! Ami nem nikkelezett láncból van, se nem drótból, hanem egy közönséges, vékony spárgából. Ami többször elszakadhatott már, mert rövid és a beteg csak úgy éri el, ha keres egy hokkedlit és fölmászik reá. De hol talál egy hokkedlit ebben a fényes kórházban? Különösen ebben a frissen műtött, gyöngye állapotában. Amikor nyújtózni sem szabad. Szerencse, hogy valaki egy kisdéd bogot kötött a spárga végére, különben kicsúszna a beteg kezéből. Ezeket mind én vettem észre. Akárcsak azt, hogy a folyosót felmosó asszony csak akkor taszigálja a felmosó rongyot, ha őt valaki látja. Mert amikor nem látja senki, reátámaszkodik a piros bot végére és elnéz valahová, a semmibe. Akárcsak én most. De én legalább a mennyezetet nézem. A lapos párnáról.

...Tele vannak hatással ezek az újfajta altatók. Most legalább kettőt kellene bevennem, hogy elaludjak és ne gondoljak a további gyönyörű bűneimre.

Már késő. Hajnalodik. Nemsokára tehetem vissza a kólás üveget a lapos párna alá. Hogy lássam a sorstársaimat. Ránézek a perfúzióra. Üres a tartály, lehullott belőle az utolsó csepp is.

Ismernek engem az angyalok

Reggel megébred a közelebbi szomszéd, azt kérdi, elmondhatja-e, mit álmodott, mert ő gyorsan el szokta felejteni az álmait. Mondom, szívesebben hallgatom az álmokat, mint a kórházi jajgatásokat...

– Ez a háromágyas szoba nem itt volt, hanem valahol fönt, a házak fölött, a levegőben. Az ágyak úszkáltak a szép, gomolygó felhők tetején, olyanformán, mint a sárga zsírcseppek szoktak a vasárnapi levesben. Persze, nem sárgák voltak az ágyak, hanem hófehérek. Akárcsak a valóságban. És fehérek voltak a körötte szálldosó angyalok is. Ezek az angyalok játszadoztak a mi ágyainkkal, egyik lökte őket a másik felé, az pedig vissza. A maga párnája alól többször kiesett a kólásüveg. A szorgalmasabb angyal mindig elkapta, s visszatette a helyére. Egyszer nem tudta elkapni, elszállt messzire, a magasabb felhők közé. Mondtam neki, ebből baj lesz, mert az az ágy az újságredaktor ágya, s ő nagyon félti a kólásüvegét. A szorgalmas angyal azt felelte, mi jól ismerjük azt az embert. Amikor kedve van, velünk is szokott játszadozni. Ezt álmodtam. Lehet, ezektől az újfajta piruláktól...

Mondom a közelebbi szomszédnak, szép magától, hogy álmában is vigyáz reám, még a kólásüvegemre is gondja van. Furcsa találmány ez az élet, látja, ismernek engem az angyalok...

– Nem árulná el nekem, miféle mesterség az újságredaktorság, mert annak nevezte magát az a sápiózó nővér, amikor bejött hozzánk...

Mondom, az pont olyan, mint a kólásüveg. Nincs üvegből, mégis annak látszik. Olyan a formája. Az én mesterségem hasonlatos a maga álmaihoz is. Legtöbbször ott vagyok valahol fönt, a levegőben, a házak fölött és felhőkkel játszadozom. Előfordul, hogy angyalokkal találkozom. De az angyalok ügyet sem vetnek reám, és én ide suppanok vissza az emberek közé. Bele a valóságba. Látja, most is itt vagyok, ebben a három ágyas szobában, s hallgatom, más mit álmodott. Ilyen az én mesterségem... Ennél jobban megmagyarázni nem tudom. És időm sem lenne reá, mert itt van a reggeli vizit ideje, bármely pillanatban beléphetnek ide a professzorok.

Már jön is az esti nővér, a takarítónő társaságában.

– Ezt ide kell tenni, amazt oda, igazítsa meg az ágyakat. Mi ez a vatta az ágy alatt? Azt a nyálványás kólásüveget pedig el kell rejteni. Ha már ez a kényes beteg annyira ragaszkodik hozzá. A lapos párnája miatt. Ragyogjon minden. A doktor úr ki nem állhatja a rendetlenséget. Tessék! Húzza végig az ujját ezen az asztalon! Megszáradt foltok vannak a tetején. Tegnap foltok! A tegnapi foltok mutatják meg legjobban, mi a helyzet egy klinikán. Ez nem olyan hely, hogy eltűnjük a tegnapi foltokat. A fél ország betege jár ide, hányszor kell mondjam, ez nem olyan hely, hogy megtűnjük a tegnapi foltokat? Ugye, megértettük egymást...

Elviharzik a szigorú nővér, szomszédom átszól hozzám, halkan mondja, ugye, ott fönt játékosabb kedvűek az angyalok...

A harmadik szomszéd

Szerencsétlen ember a harmadik szobatársunk. Semmi betegsége nincs, amit fölmutathatna. Egy foga, egy szál haja nem hiányzik. Csupa erő ez a nagy, piros ember. Valami kis sérv miatt jött ide a hegyeken túlról. Hogy földije mûtse meg. A róthajú orvos. Benne van minden bizodalma.

Ez a szerencsétlen, makkegészséges ember egész nap eszik és iszik. A drága büféből hozat ételeket és italokat. Minden bio. Jó helyen van az ágya, ott a sarokban. Az éjjeliszekrénye mögötti hely valóságos éléskamra. Egyfolytában hallgatja a rádiót. Sztereóban. Egyszer megkérdeztem tőle, ugye, jól szól az a sztereó?... Azt mondta, ő csak híreket hallgat. De mind a két fülével hallgatja, mert ha az egyik fülében nincs hangszóró, zavarja őt a környezeti zaj, nem tud odafigyelni a legfrissebb politikai eseményekre. Márpedig a legfrissebb politikai események most a legfontosabbak...

Amikor engem ide hoztak, ő már itt volt. Ma, a reggeli vizit után halkan azt mondta neki az orvosa, holnap megmûti újra. Mert valamit még helyre akar tenni. Úgy jó, legyen e helyén minden...

Az orvosokat kísérő nővér visszajött a vizit után és azt mondta ennek a szerencsétlen, nagy, piros embernek:

– Nem tudom felfogni, mit lehet magán még operálni. Én ilyent még nem láttam. Fáj valahol, húzódik, mi a panasza? Semmi? Nem tudom felfogni...

A nővér legyintve ment ki a kórteremből, de én hallottam, elmenőben odatette a legyintése mellé:

– Nem szóltam semmit...

A hozzám közelebbi szomszéd nagy nehezen a piros ember felé fordította a fejét:

– Mondtam én magának, hogy nem jól választott orvost. Ezek a vöröshajú emberek nem jófélék. Benne van a bibliában. A skótoknál is sok a vöröshajú, egy sem jóféle. Mondtam én magának...

A nagy, piros ember azt mondta a hozzám közelebbi betegnek, az ő orvosa nem vöröshajú. Csak a hajának a töve vörös, egyebütt normális a színe. A hozzám közelebbi azt mondta:

– Pont erről van szó! A haja tövéről. Mert ha a haja töve vörös, akkor festi a haját. Márpedig amelyik férfi festi a haját, azzal valami baj van.

Déltájban dühös asszonyosság lépett a kórterembe és bundás kabátjával reáborult a nagy, piros emberre. Körbecsókolta a nagy, piros ember orcáját és sóhajtván mondta:

– Átkozott ez a város... Taxit fogadtam. Könnyedén, baj nélkül jöttünk át a hegyen, s itt belénk hajtott egy autó. Nem város az ilyen, ahol felelőtlen sofőrök száguldoznak. Veled mi van? Miért nem jössz már haza? Hogy újra? Milyen hibát talált még benned? Benned nincs semmi hiba! Átkozott ez a város...

A nagy, piros ember felesége lerakta az ételekkel tele csomagját, s azzal a meghagyással távozott: lelkem, jól vigyázz magadra, várunk haza.

A nagy, piros ember sokáig ült az ágya szélén, magába roskadva. Egyszer azt mondta csak úgy, magának, bizonytalanul: lehet, hogy csakugyan vörös a haja...

Los Angeles grádicsai

A délutáni viszonylagos csöndességben besettenkedik a kórterembe egy sztetoszkópos fiatalember. Messziről látszik rajta: orvosnövendék. Lelógó végű, széles papírcsíkokat tart a kezében. Ezekről a papírcsíkokról azok a tésztalapok jutnak eszembe, amelyeket anyám készített a konyhai úthengerrel. Vagyis a laskanyújtóval, hogy majd hosszú szálakat vágjon belőlük az ünnepi levesbe.

– Azt hiszem, maga az újságredaktor, az ágya szemben van a bejárati ajtóval. Így mondták, újságredaktor. Nem én találtam ki. Magáról itt most sokat beszélnek. Megengedi, hogy leüljek az ágya szélére, ide, a lábához?

Mondom, van ott hely bőven, a lábam nincs begipszelve.

– Miért lenne a lába begipszelve, nem az ortopédián vagyunk...

Mondom neki, magából jó orvos még válhat, de kémnek teljességgel alkalmatlan lenne.

– Miért éppen kémnek nem lennék jó, ezt hogy érti?

Mondom úgy, hogy tudomásom szerint a bőbeszédű emberek kémnek nem valók. Saját magukat leplezik le, nem azokat, akiket megfigyelnek. Most egyetlen mondatával elárulta, hogy nem Vásárhelyen nőtt fel.

– Melyik mondatomra gondol?

– Arra, hogy azt mondta, miért lenne az én lábam begipszelve, nem az ortopédián vagyunk. Ebből látszik, hogy maga nem vásárhelyi. A begipszelt lábról egy igazi vásárhelyinek nem az ortopédia jut eszébe, hanem Kiss Laci.

– Én még ilyet nem hallottam...

– Minden idevalósi ember tudja, miképpen vigyázott Kiss Laci, a mi nagy színészünk a begipszelt lábára. Egy forgó csigát szereltetett szobájának mennyezetére, s ha csöngettek ajtaján a részeg barátai, hogy meglátogassák, ő megragadta a csigáról lelógó kötelet, s azzal a begipszelt lábát tovább tette. Mert nehéz a begipszelt láb, kötélnélkül nem tudta volna tovább tenni. Amikor megkérdezte tőlem, leülhet-e az ágyam szélére, ide a lábamhoz, ha csak annyit mondott volna, hogy én nem vagyok Kiss Laci, azonnal tudtam volna, maga vásárhelyi.

Erre azt mondja ez az orvosnövendék, igazam van, ő csakugyan nem idevalósi, annak a színésznek viselt dolgait nem ismerheti. De az én dolgaimra roppant kíváncsi. Különösen a betegségem lényege érdekli őt, s az a stádium, amelyben most vagyok. Az újabb műtetem előtt.

Mondom, nem tehetem meg, hogy kérdéseire tisztességesen ne válaszoljak, mert amikor engem ide beutaltak, aláírtak velem egy papírt, mely szerint alávetem magam az orvosok utasításainak, s az egész kórházi személyzet akaratának.

Az én betegségem roppant egyszerű betegség. Az a neve, hogy adenokarcinóma. A stádium pedig Los Angeles, 4. Lenne még egy grádics, az ötös számú, de azzal vége. Mármint az én életemnek. Mit mondjak még?

– Azt mesélje el, ez a betegsége miképpen kezdődött... Hogy ezekre a papírokra följegyezzem az anamnézist. Remélem, tetszik tudni, mi az az anamnézis...

Mondom, sajnos, tudom. Bár ne tudnám.

– Az egész úgy kezdődött, hogy sétáltam a főtéren. Mint más. És egyszer csak valami furcsa, kis mozgolódást éreztem a köldököm táján. A többit tudja...

– A többit tudom, de mit érzett még a főtéren?

Mondom, a főtérnek nagy jelentősége van az én életemben. Mert műtét után találkoztam egy barátommal. Alig ismert rám. Azt kérdi, mi bajom, mert úgy nézek ki, mint aki kifelé igyekszik ebből a világból. Mondom neki, mi az én betegségem. Erre azt feleli az én barátom, semmi okom a búslakodásra. Mert az ő apját pont azzal a betegséggel műtötték meg, amivel engem. És olyan jól sikerült az a műtét, hogy még élt utána két hónapig. Gondolhatja, mit éreztem akkor a főtéren...

Az orvosnövendék fészkelődni kezdett az ágyam szélén. Összehajtogatta papírjait és azt mondta, ebből sem lesz ma anamnézis...

– Tudja mit? Hagyjuk máskorra Los Angeles grádicsait. Mondjon nekem még valamit Kiss Laciról. Szeretnék én is vásárhelyi lenni.

– Erről a Kiss Laciról vastag regényt lehetne írni. De a regények azért vastagok, mert írjuk megtölti a könyvét kitalált történetekkel. Énnekem olyan szegényes a képzeletem, nem tudnék semmit kitalálni. Kizárólag a valóságot szoktam néha papírra tenni. Úgy, ahogy. Minden esetre, ha lenne még időm erre a Kiss Lacira, a patkányait nem hagynám ki... Bohém ember volt ez a Kiss Laci. Egyedül élt. Ritkán járt haza, mint általában a bohém emberek. Valahányszor belépett a szobájába, valósággal megrohanták a patkányai. Nem bántani akarták őt, azt lesték, hozott-e nekik valami ennivalót. Egy napon, amikor begipszelt lábbal feküdt otthonában, meglátogattam én is Kiss Lacit. Éppen a patkányokat kergették a részeg barátai. Seprűvel csapkodták a patkányokat, némelyik befutott az ágy alá. Egyszer rászólt Kiss Laci az egyik csapkodó barátjára, te, azt a fényesebbik patkányt ne bánts, mert az nem az enyém. Ilyen ember volt ez a Kiss Laci...

A koldus estélyi ruhája

Mintha álmában beszélgetne a hozzám közelebbi ágyban lévő szomszéd. A gyergyói. Lapos párnám alatt megigazítom a kólásüveget, hogy magasabbról lássam, nincs-e valami baj a perfúziójával. Nincs. Csöpög szépen, mint idő a történelemben. Látom, nem alszik, tehát nem álmában beszél. Mondom, erősítse fel a beszélgetését, mert nem tudom kivenni halk szavainak értelmét.

– Nagyon nem merem fölerősíteni, mert alszik a piros ember. Akinek vöröshajú orvosa van. Mélyen alszik. Nem akarom fölébreszteni. Ha megébred, azonnal nekifog az evésnek, s nekem most nem hiányzik, ha látom, eszik valaki a közelemben. Maga emlékszik, mit mondott nekem Bara doktor a gyomromról? Mert én azt már pontosan nem tudnám fölidézni. A pirulák miatt.

– Bara doktor azt mondta, jó orvos az a csíkszeredai, aki magát ide irányította. Mert tele volt lyukakkal a gyomra. Mégpedig egészen furcsa lyukakkal. Szóval ripityára volt menve, valahogy így fejezte ki magát. Maga pedig azt kérdezte Bara doktortól, hogy akkor most már jól befoldozta azokat a lyukakat a doktor úr, s ép gyomorral mehet haza? Bara doktor erre azt válaszolta magának, hogy felejtse el a gyomrát, mert ő azt kidobta. Úgy, ahogy van. Maga kissé ijedten nézett a doktor úrra. És megkérdezte, most már akkor mi lesz, ha magának nincs gyomra. A doktor úr azt felelte, csinált mást helyette. A beleiből. Maradjon nyugodtan. Gondolom, eléggé hűségesen idéztem föl, mi a helyzet a gyomrával...

– Nagy szerencsém, hogy magát ide helyezték, ebbe a kórterembe, a három ágyasba – mondta a gyergyói ember. Nagy szerencsém van magával. Olyan történeteket mesél az orvosoknak, hogy teljesen megfeledkeztem a gyomromról. Csak ezzel a Los Angelesszel nem vagyok tisztában. Mert én úgy tudom, ott kizárólag gyönyörű filmszínésznők sétálgatnak. Cifra ruhákban... Nézzen csak oda a piros ember ágyára. Ott hever az ő virágdiszes házi köpönyege. Abban szokott végigmenni itt, előttem. Ez a cifra köpönyeg eddig nem is zavart engem, csak miután előhozatódott Los Angeles. Mert én ha véletlenül annyira helyrejävök, hogy fölkelhetek az ágyból, az sem lesz, amit magamra vegyek. Énnekem minden ruházatomat elvitték valahová, hogy megőrizték, mialatt a műtőben voltam. Mert állandóan csörgött valamelyik zsebemben a mobiltelefonom. Hiába keresett a feleségem, nem volt aki válaszoljon. Mint egy koldus, úgy érzem magam. Gondoltam arra is, kölcsönkérem a piros ember köpönyegét, ha csakugyan föl tudok egyszer kelni innen. De hogy fogok én abban kinézni? Azt mondják majd a nővérek, né, itt ez a koldus, estélyi ruhában! Azt fogják mondani. Mit szól hozzá?

Mondom a gyergyói embernek, ez nem az a hely, ahol az ember kinézetével foglalkoznak. Nem látja, hogy nekem sincs semmi kórházba való ruházatom és minden vagyonom ez az kólásüveg? És az én történeteimben nem csak Los Angeles szerepelt eddig, hanem futkosó patkányok is? Azokat a gyönyörű filmszínésznőket pedig nyugodtan elfelejtheti. A kidobott gyomrával együtt. Mi csak maradjunk meg, ameddig lehet, a futkosó patkányoknál... Emlékszik arra a fényes patkányra, amelyiket a színész nem engedett bántalmazni a részeg barátai által? Mivel az nem volt az övé? Ezt most csak azért hozom fel, hogy tudja: ezen a világon semmi fényes dolog reánk már nem tartozik...

A huncut mérleg

Fölébredt a nagy, piros ember, szeméből kidörzsölte álmai maradványait és sorba rakta ételekkel megtöltött üvegeit az éjjeliszekrénye mögött. Nagyság és fontosság szerint. Leült az ágya szélére és lógatta a lábát. Mintha egy fürdőmedence szélén ülne, valahol a Riviérán. Egyszer megszólalt, nekem címezve szavait:

– Hallottam, amikor a sápirozó nővér azt mondta magának, félkézzel fölkaphatta volna, úgy lesoványodott a sok műtét miatt. Jó lenne most nekem is megméretkezni valahol, ne érjen meglepetés a második műtétem után...

Mondom, ha kisétál, jobbra a folyosó végében van egy szép, fehér mérleg, az oszlop mellett. Direkt a betegek számára van odatéve. Az jó lesz, mondta a nagy, piros ember. Fölvette cifra köpönyegét, s a lábára bojtos papucsot húzott. Annak a talpán még ott volt felragasztva egy fehér papírdarab, a bolti árral.

Amíg méretkezett a nagy, piros ember, mondom a hozzám közelebbi szomszédomnak, a gyergyóinak:

– Én azt a szép, fehér mérleget nagyon jól ismerem. Huncut mérleg. Pontosan tíz kilóval többet mér esztendőnk óta. Ha valaki méretkezik rajta, s egy nővér észreveszi, figyelmezteti a beteget a mérleg szokására. Ha úgy értékeli, hogy ezt a figyelmeztetést a beteg megérdemli. Ha pedig másként értékeli, nem szól semmit, megy tovább, a dolgára, hadd méretkezzék...

A hozzám közelebbi szomszédom azt mondja, nagyon kíváncsi arra, szól-e valaki ennek a nagy, piros embernek. Mert ő bizonyosan nem szólna.

Jön a nagy, piros ember, fogja a hasát és azt mondja:

– Itt, ebben a tétlenségben valósággal meghízik az ember. Tíz kilóval vagyok súlyosabb, mint otthon. Tíz kilóval! És hogyan fogok én az embereim elé állni, amikor kivezéneylem őket sztrájkolni? Mert ki kell vezényelnem. A legújabb törvények bevezetése ellen. Aki nagy hasal panaszodik a szűkített bérezés ellen, arra nem figyelnek oda. A sztrájkolás csak sovány embereknek áll jól, nem a nagyhasúaknak. Ez így van az egész világon. Nem csak nálunk. Minden országban, minden kontinensen így van. És ő most milyen módszerrel tudná a hasát laposabbá tenni? Mert azokról a jó ételekről lemondani nem tud.

Mondom a nagy, piros embernek, én ismerem a módszert, miképpen tudja a hasát laposabbá tenni. Úgy, hogy nem szabad hinni a mérlegnek. Sétáljon ki ismét, menjen tovább, forduljon balra és a másik folyosó végében is van egy mérleg. Próbálja ki.

A nagy, piros ember kissé kételkedve, de elindul a bojtos papucsában a másik mérleg felé.

A hozzám közelebbi szomszéd gyanúsán néz rám:

– Maga annak a másik mérlegnek is ismeri a szokásait? Mondom, persze, hogy ismerem. Pontosan tíz kilóval mér kevesebbet az ember valóságos súlyánál. Kipróbáltam. Többször.

Jön a nagy, piros ember, most már vidámabb ábrázattal:

– Ez már más! Így ki lehet állni az emberekkel a hatóság elé. Miért nem mondta nekem már az elején, hogy ez a jó mérleg?

Mondom a nagy, piros embernek, szerintem sehol a világon nincs jó mérleg. Minden országban, minden kontinensen huncut mérlegek vannak. Úgy mérnek, ahogyan akarnak. Ez nem csak a kórházakban van így, hanem az egész társadalmi berendezkedésben így van. Én egyszer megmérteztem egy vidéki társadalmi mérlegen és az olyan eredményt mutatott, mely szerint roppant fontos és tehetséges ember vagyok. Aztán a sors fölkényszerített egy másik mérlegre. Ott mindenben híjával találtattam.

Fehér formák hava

Ez a gyergyói ember, akinek az ágya közelebb van hozzám, azt mondja a nagy, piros embernek, hogy ő nagyon furcsállja, ha valaki két műtét között, itt, ebben a kórházban is azon töri a fejét, hogy milyen testalkattal vezényelje utcára a beosztottjait. Szerinte egy betegnek itt az a dolga, hogy szó szerint betartsa az orvosok utasításait. Még az sem jó, mondjuk lelkiileg, ha sebeit tapogatja és hibát keres a doktorok munkájában. Az viszont jó, ha eltereli figyelmét a betegségéről, mert azzal segíti a gyógyulását. Ő például azzal tereli el a saját figyelmét, hogy időnkint kinéz az ablakon. Illetve kinézne, ha az az ablak nem lenne befagyva. De így is jó neki az a jégvirágos ablak, mert meg tudja saccolni, odakint hány fok hideg van. Ez a hónap a fehér formák hava. Különösen Gyergyóban. A fehér, gyergyói formák között ott van az ő asszonya is.

– Szegény asszony! – sóhajtja a gyergyói ember. – Ma reggel megtelefonáltam neki, induljon el, keressen valahol egy lovasszekeret és vigyen ki a kertbe néhány szekér lóganét. És hintse rá a házunkhoz vezető vízvezetékre, mert ha nem, víz nélkül marad az egész gazdaság. Megfagy a víz a csőben, ha nem így cselekszik. De lehet, megfagy ő is, amíg lovasszekeret kap, s azt is, amit elteríthessen, mert súrolja a hideg a húsz fokot. Én innen, ebből az ágyból most odalátok. Gyergyóba. Egy fehér formát látok, amint megy ki a hegyoldalra. Ő a feleségem.

A nagy, piros ember eltűnődik ezen a szomorúan megrajzolt gyergyói télen és azt mondja:

– Szervezés kérdése minden. Ha maga jól szervezte volna meg az életét, most nem fagyna meg az a szegény asszony. Ő például mindent úgy szervezett meg, hogy bundában jár a felesége és taxival hozza neki az ételeket a hegyen túlról. Taxival. És nem fagy meg az ő asszonya. Úgy szervezett meg mindent.

Érzem a feszültséget a három ágyas szoba gyógyszereszkészítési levegőjében. Magasabbra állítom párnám alatt a kólásüveget. Azon töprengök, szóljak-e bele ebbe a feszültégbe. Mert szívem szerint beleszólnék. Olyanformán, hogy megvédjem a gyergyóit, de a nagy, piros embert se sértsem meg. Talán azzal kellene kezdenem, hogy az ember nem tudja megszervezni, milyen lyukak keletkezzenek a gyomrán, jófélék-e, vagy erőszakosak. És nem mi döntjük el, hogy kihajítanak-e, vagy nem hajítanak ki belőlünk valamit a doktorok.

Nem szólok bele. Fölösleges. A folyosón most gördítenek végig egy ágyat. Egy nővér azt mondja a másíknak, exitált ez a szegény asszony. Nem látszott semmi rajta.

A három ágyas kórteremben csönd lesz. Vagy valami másféle feszültség költözik közénk. A gyergyói azt mondja a nagy, piros embernek, bocsásson meg, hogy az életvitelébe beleszóltam. A nagy, piros ember lehajtja fejét és így válaszol:

– Ezeket a dolgokat valahol fönt szervezik meg, mi előre egy lépésünket sem tudjuk kiszámítani. Nem bántott meg semmivel.

Magunkra hajtjuk takaróinkat. Azt hiszem, mindhárman azt halljuk csupán:

Nem látszott semmi rajta. Fehér formák hava...

Zsebemben stockholmi levél

– Ha engem elvisznek ebből a kórteremből valami újabb vizsgálatra, magára bízom a mobilitomat, ne vesszen el, s tudjon beszámolni a feleségemnek. Ha hív – erre kér a mellettem lévő szomszéd.

Mondom, én megbízhatatlan, hanyag ember vagyok. Bízva egy nővérrre, vagy a vöröshajú doktorra, csak reám ne, mert erre én teljességgel alkalmatlan vagyok. Higgyen nekem. Mondok egy példát a hanyagságomra... Most is itt van a zsebemben egy stockholmi levél. Ezerkilencszázhetvenegy október tizennegyedikén bízta reám azt a levelet Fábián Zoltán, a magyar írószövetség akkori titkára, hogy másnap vigyem magammal Stockholmba, s adjam át Thinsz Gézának, a költőnek. Én is költő voltam abban az időben. Másnap azt mondja nekem Karinthy Ferenc, akit különben Cininek hívtak, menjek el véle Csepelre, olvassunk verseket az ottani munkás embereknek, mert neki most írni nincs semmi kedve. Mondom neki, Cini drága, én egész életemben Svédországba szerettem volna menni. Mégpedig véglegesen. Épp oda indulok, s most menjek véled Csepelre? Azt mondja, igen, menjünk Csepelre.

Útközben anyjáról beszélt, akit Böhm Arankának hívtak, s arról, hogy a sport a legszebb dolog a világon. Mondom, na és a te apád, Karinthy Frigyes nem érdemelne meg néhány szót, mert én éppen azért megyek most véled Csepelre, hogy róla is halljak valamit tőled... Cini hallgatott.

Csepelen egy nagy, piros asztal mögül elmondtam én is néhányat a verseimből, amelyekre emlékeztem. Bodzaillat volt ezekben a versekben, galagonyák színe, s talán a kökény természe. Megtapsoltak érte e csepeli munkás emberek.

Hazafelé menet azt kérde Cini: te csakugyan svéd akarsz lenni, azért indulsz most oda? Svéd akarsz lenni véglegesen? Mondom, az, svéd akarok lenni. Majd szókére festetem a hajam és megtanulok svédül és egész nap svédül beszélek. És lehet, verseket is írok svédül. Te majd szépen lefordítod őket...

Másnap már Hamburgban voltam. Elindultam a kikötő felé, hogy megnézzem a tengert. Látni akartam a nagy vizet, amelyen hamarosan átkelek és svéd leszek végérvényesen.

Részeg, bozontos fickók állítottak meg az éjszakában. Cigarettaért kértek. Az egyiknek odaadtam az egész dobozt. Megnézte és azt mondta, hogy merészelek elindulni néhány szál cigarettaival, bele ebbe a hamburgi éjszakába, mert abban amennyi van, az kevés. És meg is fenyegetett. Azt mondta, azonnal menjek, s vegyek neki is cigarettaért, mert különben baj lesz. Én akkor úgy elindultam cigarettaért, hogy a hazafelé vezető útra tértem és hajtottam veszetűl, délre. A birodalmi úton. Svédország mögöttem maradt. Véglegesen.

Soha nem jártam Svédországban. És nem festettem szókére a hajam. És verseket sem írtam soha svédül. Zsebemben stockholmi levél. És most kinek adjam át ezt a levelet? Aki küldte meghalt, s az is, akinek címezte...

Léha történetek

– Maga rendes ember – mondja a gyergyói. – Ezt vegye dicséretnek. Azt is, hogy elismerem, a hanyag természetét szépen kiszínezve adta elő nekem. De mi már tisztáztuk, hogy én ács vagyok és megtanultam, ha valamiért megdicsérnek, utána azonnal hibát is találnak bennem. Olyan nincs, hogy egészen megdicsérje valaki a munkámat és azzal kész. Olyan nincs. Már előre tudom, mi következik. Az, hogy azért egy gerendát tehettem volna kicsit beljebb. Vagy akárhová, csak éppen nem oda, ahová tettem... Magát én most megdicsértem azzal, hogy azt mondtam, rendes ember. Ahogy elnézem magát, az is. Rendes. Erre már akkor rájöttem, amikor Bara doktor leült az ágya szélére és ketten beszélgettek. Arról, hogy milyen az élet. Maga azt mondta Bara doktornak, szíveskedjék ránézni arra a kanálra, amely ott van az éjjeli szekrénye tetején. A doktor úr ránézett a kanálra és megkérdezte magától, mit nézzen rajta, az egy egyszerű, kórházi kanál. Maga azt válaszolta, na, látja doktor úr, egy kórházban annyit ér az ember élete, mint az az egyszerű, kórházi kanál. Ennyit ér a világ minden kórházában. Ha meghalok, nagy tudományossággal azt mondják, exitáltam, elvisznek és kész... A doktor úr nem tiltakozott. Egy szóval sem cáfolta a kemény állítását, hogy magának nincs igaza. Mert az orvosok mindent megtesznek az emberek életének megmentéséért. Csak annyit mondott, szerdán a műtőben találkozunk. Ha addig nem tűnnek el azok a csíkok a hasában... Akkor jöttem rá, hogy maga rendes ember. És bátor is. Meg meri mondani, mennyit ér itt egy ember élete. Most pedig az következik, amit én megtanultam az ácsmesterségemből kifolyólag. Maga csakugyan rendes ember, de amit arról a zsebében lévő, régi levélről mesélt nekem, az nem egy beteg ácsnak való történet. Mert engem például egy csöppet sem érdekel, hogy ki volt az a Cini, s hogy hívták az anyját. Böhöm nagy asszony volt-e vagy pedig vézna és sovány. Az egésznek az volt a lényege, hogy maga nem adott át egy svédországi valakinek egy levelet. Mert el sem ment Svédországba. Miért nem tette postára azt a levelet, ha már nem ment el Svédországba? Ezt a hibát találtam én magában. Ez pont olyan, mint amikor azt mondják nekem, jó ács vagyok, de azt a gerendát azért tehettem volna beljebb... Szóval, maga a levelet azért utólag elküldhette volna...

Mondom a gyergyóinak, sok igazság van a bírálatában. De a pirulák miatt valószínűleg nem figyelt eléggé arra, amit mondtam. Mert ennek a Cini nevű írónak az anyja nem böhm nagy fehérnép volt, hanem a neve volt Böhm. Pontosabban, Böhm Aranka. És nem volt szó semmiféle böhömségről. Látja, milyen az élet? Nem kell ahhoz ácsnak lenni, hogy megtanulja az ember, ha megdicsérik valamiért, azért dicsérik meg, hogy hibát is találjanak benne. Azt mondtam az imént, sok igazság van a bírálatában. Utána pedig azt, hogy nem figyelt eléggé oda. Vagyis megdicsértem magát, azután megtaláltam a hibáját. Azt, hogy nem figyelt oda. Most pedig azt mondja meg nekem, milyen történeteket mondjak magának, míg lecsepeg a perfúzió? Mert azért valamiről mégis jó, ha beszélgetünk ebben a három ágyas kórteremben...

– Tudja, milyen történetek érdekelnének most engem, ebben a nyomorúságos helyzetemben? Ácsokról szóló történetek. Hogy értsem őket. Vannak magának ácsokról szóló történetei? Ha nincsenek, nem baj. Érdekelnének még engem egészen léha történetek is. Remélem érti, milyenek a léha történetek. Mert maga rendes ember...

A szép Edith

– Magának az a véleménye rólam, hogy rendes ember vagyok. És bátor. Meg merem mondani, amit sokan nem mernek megmondani. Lehet, hogy igaza van. Mert én most meg merem mondani magának, hogy én nem szeretem a léha történeteket. Amiket most szívesen hallgatna, még ebben a kidobott gyomrú, nyomorúságos állapotában is. Valósággal menekülök a léha történetektől. És a léha viccektől is. Mert azokat sem szeretem. A léha vicceket. Tudja, milyen történeteket szeretek én? A vidám történeteket. És olyanokat, amelyekben van egy kis spiritusz. De nekem most semmiféle vidám történet nem jut eszembe, mert én is nyomorúságos állapotban vagyok. Még az a szerencse, hogy ennek a nagy, piros embernek a házi köpenye ott van az ágyára vetve. Az a virágos köpeny. Amelyről maga azt mondta, ha kölcsön kérné, s végigmenne véle a folyosón, megjegyeznék a nővérek, hogy né, ott megy a koldus, estélyi ruhában. Erről a virágos köpenyről jut most eszembe a szép Edith. Most azt mondom el magának, a szép Edith történetét. Ha akarja...

– Már hogyan akarnám, ha egyszer szép volt az az Edith? De úgy mondja el a történetét, hogy tegye magasabbra a fejét azzal a kólás üveggel, mert minden szót akarok hallani – mondja a gyergyói ember.

– Ez a szép Edith a magyar követség titkárnője volt, Bukarestben. Rég, amikor én még ott éltem. Kincses Jóska, az én újságíró barátom udvarolni kezdett ennek a szép Editnek. De nehezen ment az udvarlás, mert szép Edith állandóan körül volt véve daliás diplomatákkal. Akiknek pénzük is volt bőven. Kincses Jóska csak akkora növésű volt, mint én, s pénze is annyi, amennyit másnapig kért kölcsön valakitől. Egyszer azt mondja Jóska szép Edithnek, hogy eljön hozzá holnap is, de késni fog, mert nehezen szárad meg az inge. Kérdi szép Edith, hogy miért nem vesz más inget magára, mindig ebben a fehérben látja, viselhetne olykor színeesebbet is. Mert tavasz van. Erre azt feleli Kincses Jóska, gyere Edith, látogass meg engem. Legalább nézd meg a lakásomat. Azt neked látnod kell. Itt van a központban. És szép Edith elfogadta a meghívást. Azzal a föltétellel, ha Jóska előbb elárulja neki, mi néznivaló van az ő lakásában, hogy azt neki föltétlen látnia kell. Kincses Jóska azt mondta, először is van az ő lakásában egy olyan fogas, amilyent szép Edith soha nem láthatott. Mert olyan fogas még egy nincs ezen a világon. És van néhány értékes szőnyeg. Egy francia, egy német, egy valódi orosz, s néhány olasz. És persze, van ott egy különleges csillár... Amikor nagy nehezen fölgyalogtak a hetedik emeletre, úgy emlékszem, a hetedikre, Kincses Jóska kinyitotta szobája ajtaját és azt mondta szép Edithnek, most pedig vedd le a kabátodat, s csukott szemmel akaszd föl a fogasra. Az ajtó mellett jobbra. Csak tégy úgy, mintha fölakasztanád, s engedd el a kabátodat. Ne törődj azzal, hogy sötét van és nem látsz semmit. Szép Edith nem törődött azzal, hogy sötét volt és nem látott semmit. Úgy tett, mintha fölakasztaná a kabátját és elengedte. Kincses Jóska felgyújtotta a villanyt. Szép Edith egy csöppnyi, koszos szobában találta magát. A mennyezetről két szál dróton lógott a poros villanykörte, s jobbra, a földön hevert szép Edith kabátja. A gondosan vasalt. Szép Edith csak állt ott a nyitott ajtónak támaszkodva, aztán azt mondta Kincses Jóskának, ez a te lakásod? Jóska azt válaszolta, ez az én lakásom, Edith. Amikor belépek ide, levetem a kabátomat, s úgy teszek, mintha fogasra akasztanám. Itt nincs semmiféle fogas. Csak a csupasz fal van. Nem nézek oda, hogy lássam, miképpen hull a földre a kabátom. Jó helyen van ott, ahová esik. És most nézd meg a szőnyegeimet. Ez egy francia újság, egészen friss. Ez német. Ott a Pravda, az orosz. Mellette valami olasz hetilap. Egyik sem régebbi két hónapnál. Ennekem egyetlen ingem van, Edith. Ez a fehér, amit most is viselek. Minden nap kimosom, s csak akkor megyek el hazulról, miután megszáradt. Ez vagyok én, Edith. Gyere hozzám, elvennélek feleségül...

– Na, mit mondott erre az a szép Edith? – kérdi a gyergyói ember.

– Erre azt mondta szép Edith Kincses Jósának, hozzád megyek feleségül, Jóska. Mert rajtad legalább el lehet igazodni. És nem vagy részeges.

– És csakugyan nem volt részeges a maga barátja? – kérdi a gyergyói ember.

Mondom, de az volt Kincses Jóska, részeges. De soha nem volt annyi pénze, hogy tisztességesen be tudott volna rúgni.

– És tovább mi lett a sorsa szép Edithnek, s a maga barátjának?

– Szép Edith és Kincses Jóska összeházasodtak. És miután lejárt szép Edith küldetése, mindketten elköltöztek Budapestre. Végleg. Egyszer az a hír jött felőlük, hogy szép Edithet sokszor lehet látni a pesti utcán részegen kóborolni.

– És mi köze van a nagy, piros ember színes köpönyegének ehhez a történethez? – kérdi a gyergyói ember.

Mondom, csak annyi, hogy ebben a három ágyas kórteremben sincs fogas. Mint ahogyan a Kincses Jóska lakásában sem volt. Ha én kérném kölcsön azt a színes köpenyt a nagy, piros embertől, akkor én nem vetném oda az ágyamra, hanem fölakasztanám a nemlétező fogasra. Hogy nyugodtan essék le a földre. Ahová éppen akar.

A harmadik Bolyai

– Szóval, hoppon maradt a sok daliás diplomata – szögezi le a történetem egyik tanulságát a hozzám közelebbi szomszéd. – Szép Edithnek egyik sem kellett. Csak ez a Jóska. Milyen kár, hogy később elrészegedett ez a szép Edith! Én a maga helyében nem hagynám, hogy megoperáljanak. Egy ilyen történet valóságos gyógyszer. Maga szépen meg fog gyógyulni. Időnkint vessen egy pillantást a nagy, piros ember köpönyegére, idézze fel azokat a furcsa, Jóskás történeteket, s szépen meg fog gyógyulni. Ez százas! Magának biztosan van még másfajta Jóskás története, azt mondta, barátok voltak. Nem mondana még belőlük, itt az időnkiből kitelik...

– Énnekem annyi Jóskás történetem van, hogy ha azokat mind el kellene soroljam, itt kitavaszkodnánk. Mert ez a Kincses Jóska nagyon okos ember volt. Tulajdonképpen ő volt a harmadik Bolyai.

– Már meg ne haragudjék, én egyszerű ács ember vagyok, de annyit tudok, hogy Bolyaiból csak kettő volt. Mármint tudós. Apa és fia. Aki azt állítja, hogy három is volt, nem mond igazat, akárhonnan is nézzük. Maga még tegnap tisztán megmondta, hogy kizárólag igaz történeteket mesél.

– Akkor most elmondok magának egy más és igaz Jóskás történetet. Abból kiderül, hogy Kincses Jóska volt a harmadik Bolyai... Ez a Kincses Jóska fényes családból származott. Anyja takarítónő volt egy fényes nagyvárad étteremben. Hét elemivel maradt összesen, anyjának pénze nem jutott a fia taníttatására. De ez a Jóska sem tanulni, sem dolgozni nem szeretett soha. Csak a mulatozó vendégek beszédeit hallgatta. Később meccsre járt, persze jegy nélkül, átugorva a kerítések. Egyszer nagyot ugrott. Mégpedig a társadalmi grádicson. Egyenesen Bukarestbe hívták. Az újsághoz. Hogy írjon pletykákat a futballistákról. Ott ismerem meg ezt a Jóskát, az újságnál. Nagyon jó sportújságíró volt ez a Kincses Jóska. Olyan futballmeccsekről is nagy részletességgel tudott beszámolni, amelyeket meg sem tartottak... Egyszer jött egy káderes a központból. Azt a szigorú utasítást adta a főszerkesztőnek, hogy az újságnál csak egyetemet végzett emberek dolgozhatnak. Kivétel lehet a sportújságíró. Annak elég, ha van érettségije. A főszerkesztőnk azt mondta Kincses Jóskának, ha nem teszi le gyorsan az érettségét, fájó szívvel, de meg kell tőle válnia. Erre Jóska azt válaszolta, neki egy érettségi semmi, leteszi a jövő héten, ne fájjon a főnök szíve miatta.

... Abban az esztendőben itt voltam éppen, Vásárhelyen. Egy napon hajnalban csöng a telefon. Te vagy, Frici? Itt Kincses Jóska. Kérem, mi történt veled, bizonyosan nem tiszta a lelkiismereted, azért nem tudsz aludni ebben az órában... Azt mondja, jól figyeljek, mert fontos dolgról van szó. Hét órakor nyomd meg a csengőt ennél és ennél a háznál. Vár téged egy számtan tanár. Ő odaadja neked az érettségi tételt matematikából. Meg van beszélve. Te pedig fél nyolckor fölhívsz engem, s bediktálod a tételt. Hogy a repülön legyen időm gondolkozni a megoldásán, mert kilenckor indul a gépem Vásárhelyre. Érettségizek... Fölhívom Jóskát a megbeszélt időben. És diktálom: két iksz a négyzetben, plusz 3 iksz, mínusz... Nem tudtam folytatni, mert közbeszólt Jóska. Azt kérdi mi ez, milyen nyelven beszélek? Mondom, ez egy egyenlet. Az érettségi tétele. Azt feleli, na jól van, ennyi neki bőven elég. Mondom, nem elég, Jóska, ez idáig semmi, azt a tételt meg is kell oldani. Azt válaszolja, neki csak átmenő jegy kell, nem igényes az osztályzatra, a diktálást hagyjuk abba. Mert ő siet a röptérre... Egy közös barátunk aztán elmesélte, miképpen vizsgázott számtanból Kincses Jóska. A tanár fölírt a tételt és kihívta Jóskát a táblához. Azt kérdezte, világos-e számára, amit fölírt a táblára. Jóska azt válaszolta, sajnos, a tétel hibásan van fölírva. A hiba ott van a zérónál. Mert azt a zérót úgy kellett volna fölírni, hogy annak a körnek a két vége összeérjen... A tanár fogta

a krétát és szó nélkül megrajzolta a szép, kerek zérót. És azt kérdezte, most tetszik-e, és meg tudja-e oldani az egyenletet. Kincses Jóska azt felelte, most már tetszik neki a zéró, de az egyenletet megoldani sajnos nem tudja, mert összerázta gondolatait a repülőgép. A tanár a legkisebb, de átmenő jegyet adott Jóskának, mondván, ha az egyenletet nem is oldotta meg, legalább volt benne igyekezet... A sikeres vizsga után Kincses Jóska elment a legközelebbi fotográfushoz. És lefényképezte magát a két Bolyai szobránál. Úgy, mintha ő is a két nagy matematikus közé tartozna. A fénykép alá oda volt írva: „A három Bolyai.” Ezzel a fényképpel, s az érettségi diplomával Kincses Jóska jelentkezett a főszerkesztőnél. A fényképet egyik munkatársunk kitette a szerkesztőség faliújságjára. Hogy lássa a káderes is, nem akárhoz ez a Kincses Jóska.

Kérj Pelétől autogramot

A gyergyói ember azt mondta a Kincses Jóska érettségi vizsgájára, hogy abban az időben mindent meg lehetett csinálni, ha valakinek volt megfelelő összeköttetése a felsőbb szerveknél. Még akadémikus is lehetett a fejes emberekből, tudomány nélkül. Ha odafönt úgy akarták. Olyan volt az a rendszer.

– Most pedig tudja, mi a megfelelő összeköttetés? A pénz. És azt tudja, hogy most ki van odafönt? Ugyancsak a pénz. Mert ilyen a rendszer. Énnekem olyan Jóskás történetet mondjon, amelyben nem számít a rendszer. Csak az számít, hogy volt-e valami jó ötlete Kincses Jóskának egy föladat kivitelezésére. Mert abból derülne ki az ő tehetsége...

– Ezerkilencszázhetvenegyben, ha jól emlékszem, egy napon Kincses Jóska belenézett a legfrissebb és legnagyobb bukaresti sportújságba és fölkiáltott: szent Isten, itt van Pele! És rohant a főszerkesztőhöz, az újságot lobogtatva, hogy né, itt van Pele! A főszerkesztő azt mondta Kincses Jóskának, hát ha itt van, akkor menj, kérj Pelétől autogramot. Az Ifjúmunkás olvasói megérdemlik, hogy lássák, milyen a sajátkezű aláírása ennek a Pelének.

Az Ambador szálló portása jól ismerte Kincses Jóskát. Azt mondta, Jóska, ha te volnál maga a római pápa, s egy dupla lutzot csinálnál a vendéglő kellős közepén, hogy neked autogramot adjon érte Pele, akkor sem adna. Mert megmondta Pele még a röptéren, amikor megérkezett, hogy csak egyet ad, azt is a legnagyobb sportújságnak, s azzal slussz, őt ilyesmivel többé itt senki ne zavarja. Amit ez a Pele megmond, az meg van mondva... Egy dibdáb újságíró ilyenkor föl hívná a főszerkesztőjét és jelentené, mi a helyzet az autogrammal. Talán még a római pápát is megemlítené, s a dupla lutzot is. De Kincses Jóska nem hívta fel a főszerkesztőjét. Megkereste a főpincért, akivel ugyancsak jó barátságban volt. És megtudta tőle, mikor és melyik szeparében ebédel Pele az ő válogatott társaságával. Aztán leült egy sarokba, ahonnan jól lehetett látni a szeparé ajtaját. A főpincér megkérdezte, mit hozzon neki, ne üljön üres asztal mellett. Kincses Jóska azt mondta a főpincérnek, egy sört, de legfőképpen egy hírt hozzon. Amikor észreveszi, hogy Pele a székét hátra nyomja, hogy a vécére menjen, azonnal értesítse őt, mert életbevágóan fontos dologról van szó... Minden úgy történt, ahogyan azt Kincses Jóska eltervezte. Amikor Pele megállt a piszoár előtt, megjelent Jóska is. Pont mellette. Kincses Jóska olyan mozdulatot tett a saját nyaka körül, amiből Pele annyit értett meg, hogy itt akasztás lesz. Pele magára mutatott, mintha azt kérdezné, reá vonatkozik-e az akasztás. Jóska intett, hogy nem Pelére vonatkozik, őt akasztják, ha nem kap egy autogramot, közben eléje tartott egy fehér papírt, és azt ujjával bökdöste. És Pele aláírta a fehér papírt. Hogy legszemélyesebb dolgát nyugodtan végezhesse. Jóska ezt szépen megköszönte és visszaült az asztalához, hogy a sörét boldogan elfogyassza... A főszerkesztő, amikor átvette az autogramos papírt, nyomban el is olvasta. Az volt ráírva: „Szeretettel üdvözlöm Kincses Jóskát!” Alatta az aláírás: Pele.

– Mit csináltál ezzel a papírral Jóska – kérdezte a főszerkesztő –, hát nem az olvasóinkat üdvözlí Pele, hanem téged?

Kincses Jóska azt válaszolta, most már írhattok még oda, amit akartok, neki ennyi jutott az eszébe...

A nagyon fontos ember

Egy reggel terebélyes termetű takarítónő áll meg a háromágyas kórterem ajtajában. Töri a fejét, látom rajta, nem tudja, mit csináljon, pedig a lába előtt, a földön ott hever egy vattacsomó s egy törött hőmérő. Azt kérdi tőlem, föl tudnék-e kelni egy pillanatra, mert az ágyamat el kell húzni. Van ott, bent a sarokban valami kis galacsin. Ha azt ő onnan ki nem veszi, baj lesz. Mert mindjárt jön egy nagyon fontos ember, akinek az a szokása, hogy átlépi a kórterem közepén lévő szemetet és kihúz egy ágyat, hátha talál mögötte egy kis szemetet, port, akármit. Mondom, akkor húzzuk ki azt az ágyat, mert ilyenek a nagyon fontos emberek. A részleteket veszik észre, mert szerintük a részletekben van megbújva az ördög. Például abban a galacsinban, az ágyam mögött.

Rengeteg ördög lehet még itt, az ágyak mögött...

A hozzám közelebbi szomszéd egyszer azt mondja, na, ezt a galacsin-ügyet is elintézték, az asszony észre sem vette a maga csípős megjegyzését a rengeteg ördögről. Ezek a kórházi fehérnépek be vannak oltva mindenféle csípős megjegyzés ellen. De az is lehet, inkább a nagyon fontos ember jövetelétől fél, a békességet választja, nem vitatkozik senkivel.

Meg is dicsérem a hozzám közelebbi szomszédot, mondom, jó megfigyelő képessége van. Azt mondja erre a gyergyói, magának még nagyobb megfigyelő képessége lehet, mert volt akitől tanuljon, ha olyan barátai voltak, mint az a Kincses Jóska. Bizonyosan jól behintették magát lóporral...

Mondom, be. Jól be vagyok hintve én is lóporral. Most például a nagyon fontos emberek jutottak eszembe. És egy velük kapcsolatos csibészkedésem.

A hatvanas évek végén történt, hogy jön Dali Sándor, a főszerkesztő, mit tudjon csinálni, mert őt eszi meg a felesége. Hogy ilyen magas beosztása mellett sem tud két mozijegyet szerezni a Pátriába, ahol valami nagyon híres filmet vetítenek. Végigtelefonálta már minden ismerősét Bukarestben, de senki nem tud segíteni. Mondom, Sanyi, hívjad a feleségedet, máris indulunk a moziba. Minden el van intézve. Ő ebben kételkedett, de a felesége is. És azt mondták, Frici, mi nem olyan emberek vagyunk, hogy csak úgy besurranjunk egy moziba, vagy valami ilyesmi. Csakis hivatalos úton vagyunk hajlandók bemenni. Mondom, hivatalosabb út nincs is annál, mint amit én kigondoltam... A pénztárhoz érve mondom, jöjjetek utánam, ne nézzetek senkire. A jegyszedő emberhez hajoltam és bizalmasan a fülébe súgtam: „Körünkben tartózkodik Dali elvtárs!” Románul mondtam: „În mijlocul nostru se află tovarășul Dali!”

A jegyszedő ember intett egy őrnek, kísérjen fel minket az emeleti páholyba, s hozzon kényelmes foteleket is. Mozijegyről szó nem esett. De arról igen, hogy az emeleti páholyba fölérve azt mondta Dali, ilyen kellemetlen helyzetben soha nem volt még. Sem pedig az ő felesége. De erről a kellemetlen helyzetről nem volt időnk tanakodni. Két markos legény jött, három fotellel. Mondom az egyiknek, a harmadik fotelt vigye vissza, én csupán kísérő vagyok, nekem nem jár. Hogy nézne ki Dali elvtárs és az ő felesége, mellettük a kísérőjük is ha fotelben ülne? A protokoll, az protokoll, a szabályokat szigorúan be kell tartani... Aztán nekem is hoztak egy kopott, kis pótshéket... Hazafelé menet azt mondta Dali Sanyi, ő azt nem állíthatja, hogy nem volt moziban, de fogalma sincs arról, milyen filmet látott. Mert az ő gondolatai végig ott jártak az én csibészkedésemen. És mi történt volna, ha valaki megkérdezi tőlem a pénztárnál, vagy fönt, a páholyban, tulajdonképpen ki az a Dali elvtárs? Mondom, ilyesmit senki nem mer megkérdezni. Mert attól fél, hogy kiderül, nem ismer egy nagyon fontos embert. És akkor az ő jegyszedői állásának is lóttek. Mert egy nagyon fontos embert mindenkinek ismernie kell. Ha soha nem hallott róla, akkor is. Ez lélektan, Sanyi, lélektan,

nem főszerkesztés. Ennek az egész rendszernek a lélektana. Ha valahol azt mondják, „körünkben tartózkodik” valaki, akkor világos, hogy az a valaki nagyon fontos ember. Az én csibészkedésem pedig nem egyéb, mint ennek a varázslatos kifejezésnek az alkalmazása.

Fekete autó

Eljött az első boldogabb napja is ennek a gyergyói embernek, mióta itt fekszik a három ágyas kórteremben. Meglátogatta a leánya.

– Na, most nézzen végig rajtam! Egy ránc nincs az ágyamon, elsimította szépen ez a gyermek. Mennyire más a leánygyermek! A fiú csak állana az ágyam előtt, esetleg megkérdezné, kívánom-e a pálinkát. Mind bolond az a férfiú, aki nem leánygyermeket akar magának, mind bolond, nem gondol öreg napjaira, sem pedig beteg állapotjára. Jóra való leány ez az enyém, az, jóra való. Maga észrevette, milyen szépen integetett az ajtóban, amikor búcsúzott tőlem, s biztatott, csak tartsak ki, jóra fordul minden. Csak éppen bírjam ki. Milyen szépen integetett, Istenem, milyen szépen... Most már nyugodtabb vagyok. Aztán mondjon nekem még valami érdekes történetet, amikor kedve van hozzá, mondjon még valamit...

– Csakugyan szépen integetett a leánya magának, így csak leánygyermek tud integetni. Erről jut eszembe egy történet arról, hogy egyszer én is tanulgattam az integetést. De én nem a beteg apámnak integettem, hanem egy egész országnak. Legalábbis sok város és falu népének integettem, Bukaresttől egészen Sepsiszentgyörgyig. Egy nagy, fekete autóból. Az országos főtitkárt utánoztam abból a nagy, fekete autóból, amit Király Károlynak küldtek, mert ő lett Szentgyörgyön a megyei elsőtitkár. Egy tapasztalt sofőrt küldtek az autóért, aki jól ismerte az én Lazics nevű munkatársamat. Azt mondta Lazicsnak ez a ember, kísérje el, ne unatkozzék hazáig. Lazics azt mondta a sofőrnek, ő szívesen elkíséri, ha engem is elvisz, mert mi mindenfelé együtt szoktunk járni. Az igazság kedvéért jegyzem meg, hogy abban az időben mi csakugyan mindenfelé együtt szoktunk járni. Mert ha nekem azt mondta Lazics, fizessek neki egy sört, akkor én soha nem utasítottam vissza, s nem róttam föl, ha a sör mellé még kért három deci erős pálinkát... Úgy is indultunk neki az útnak, sörösen és pálinkásan. Ploieştiben azt mondja Lazics, a fekete Mercedesből a főtitkár integetni szokott a népeknek, úgy illik, kövessük mi is az ő példáját. És fölállva, üdvözlő mozdulatokat tett az úton járó emberek felé. De nem sokáig, mert a pálinkától vissza is esett a bőrülésre. A tapasztalt sofőr figyelmeztette Lazicsot, hogy ilyesmit mi nem engedhetünk meg magunknak, ebből baj lehet, maradjunk szépen a fenekünkön. A népeket ezzel a sajátságos integetéssel üdvözölni a főtitkár kiváltsága, még maga Király elvtárs sem engedheti meg magának az efféle gesztusokat... Olaj volt a tűzre ez a figyelmeztetés, Lazics kijelentette, Predeálon álljon meg az első kocsmánál, ő leszáll ebből a fekete autóból, ha nem integethetünk a népeknek. A tapasztalt sofőr azt válaszolta, rendben van, de csak az integethet közülünk, aki józanabb és ritkábban esik vissza a bőrülésre. Így maradt rám az a nagy föladat, hogy a közismert karlendítéssel buzdítsam a reánk tekintő gyalogjárókat, csak tartsanak ki, jóra fordul minden, csak éppen bírják ki... Mint ahogyan a maga jóra való leánya is kifejezte magát búcsúzásakor az ajtóban. Én pedig úgy belejöttem a főtitkári integetésbe, hogy megérkezvén Sepsiszentgyörgyre, ezzel a mozdulattal léptem át a Sugás vendéglő küszöbét. A főpincér azzal fogadott, hogy telefonon már értesítették a szerveket, miféle banda érkezik a fekete mercedesszel, de Király elvtárs lecsillapította a jelentőket. Azt mondta, jól ismeri azt a két részeges újságírót, nem veszélyesek a társadalomra, csupán politikailag képzetlenek, majd ő beszél a fejükkal, különben is egy Király tarthat magának két ártatlan bolondot. Lazics erre kért egy sört és hozzá három deci erős pálinkát.

Beszéljünk a halakról

– Tudja azt maga, hogy én mennyit gondolkoztam azon a fekete autón? – kérdi másnap a hozzám közelebbi szomszéd. – Az a nyesett kézmozdulat, ahogyan maga integetett végig az úton, az magát egyenesen a tömlec fenekére vihette volna, nem gondolja? Mert az biza ugyanvalóst politikai mozdulat volt. És tudja azt maga, hogy a főpincér is jól tudhatta, hogy maguk miről beszélgettek abban a Sugás nevű vendéglőben? A maga hogy is hívták, na, a Lazics barátjával? Főleg részegen. Mert részegen az ember többet szokott beszélni, mint amennyit józanul beszélne. Maguk ilyesmire nem gondoltak soha?

– Volt úgy, hogy nem gondoltunk semmire. De legtöbbször gondoltunk. Még részegen is. Ez a Lazics olyan ember volt, aki részegen is tudott józan gondolatokat leírni. Sőt, amikor nem volt józan, akkor mondta ki a legszebb igazságokat. Költőknek adott tanácsokat, részegen megmondta, melyik a jó vers és melyik a nem jó. És igényesebb volt részegen az újságírásban is. Ilyen ember volt ez a Lazics. Egyszer például azt mondta Kincses Jósának, hogy te, Jóska, hogy lehetsz annyira lusta, hogy nem teszed ki az ékezeteket az írásaidban? Ott vannak az ékezetek a géped billentyűin, hát én rakjam ki őket a cikkeidben? Ez a Kincses Jóska akkor szépen leült az írógép mellé és két teljes oldalt megtöltött mindenféle ékezettel. Fél oldal vessző, fél oldal pont, a többi kérdőjel, kettőspont, felkiáltójel. Hogy azok se hiányozzanak. És azt a két oldalt a Lazics asztalára tette. Azt mondta Lazicsnak, róla mondhat akármit, csak azt nem, hogy ő lusta. Itt vannak az ékezetek, mindenféle jel, rakd őket oda, ahová éppen akarod. Merthogy ő számtanból lett híres, nem helyesírásból... Politikából aztán olyan fejlettek voltunk, hogy vendéglőben soha nem politizáltunk. Ha valaki odaült a szomszéd asztalhoz, Lazics azt mondta nekem, beszéljünk a halakról. Hányas damillal érdemes csukára menni? És én soroltam a damilok méreteit. Lazics időnkint ebbe belealudt, mert életében nem horgászott és nem érdekelte őt a damilok mérete.

– Azért kérdeznék én most magától valamit. Tegyük fel, nem hívják el sehová a nagy, piros embert. Itt fekszik egész nap a sarokban, mint az első műtétje után. Akkor is elmondta volna a fekete autó történetét azzal az integetéssel? Vagy inkább a halakról tartott volna kettőnknek előadást? Mert énnekem az a véleményem erről a nagy, piros emberről, hogy nem nézné magát jó szemmel, ha megtudná, csúfot üzött a főtitkárból azokkal az integetésekkel, hogy a népek valahogy bírják ki. Szóval mi lett volna a maga történeteinek a témája? Damil vagy nem damil, erre feleljen. Kíváncsi lennék a véleményére.

– Persze, hogy damil – mondom a hozzám közelebbi embernek. – Beszéltem volna a halakról. Ha itt lett volna a nagy, piros ember. De még a vöröshajú doktor jelenlétében is inkább a halak természetéről beszélnék. És tudja meg, énnekem ez a terebélyes takarítónő is roppant gyanús. Aki kihúzta az ágyamat egy galacsin miatt. Ki tudja, mit tett be közben az ágyam mögé? Miért nem a nagy, piros ember ágyát húzta ki? Mert ott aztán van galacsin bőven...

A hozzám közelebbi szomszéd sokáig hallgatott. Egyszer azt mondja:

– Ugye hallotta, mit mondott Bara doktor a gyomromról? Azt, hogy úgy, ahogy van, belőlem kidobta. És csinált mást helyette. Azt vettem észre, az új gyomrom is működésbe lépett. Mindig elszorul, ha csak erre a nagy, piros emberre nézek. Annyit sem tudunk róla, mi a mestersége...

Látható világ

– Különös mesterség a magáé. Mármint az újságírás, – mondta a hozzám közelebbi szomszéd.
– Az újságíró állandóan járja a világot, sokféle emberrel találkozik, figyel, kérdezősködik, amit érdemesnek tart, följegyzi a noteszébe, hogy azt az újságba beletéve mások is elolvassák. Így lesz a valahol elejtett szavakból látható világ. Különös mesterség a magáé. Mert ugye, ha csak leírja, amit hallott és látott a világban, s abból valami érdekes dolgot nem tud kihozni, semmit nem ér az a látható világ. A világot mindenki látja, de érdekes dolgot nem mindenki tud belőle kihozni. Maga például miért nem írja le azokat a történeteket, amiket nekem eleddig mondott? Mert én a maga történeteit szívesen hallgatom.

– Az újságírás semmivel sem különösebb, mint az ácsok mestersége – nyugtattam meg a gyergyói embert, akiről már a legelső kórházi napon kiderült, hogy ács és szereti a mesterségét. – Egy Comenius nevezetű tudós az ezerhatszázas években írt egy könyvecskét Sárospatakon, melynek címe „A látható világ”. Ebben az ácsokról nagy elismeréssel szól ez a tudós, még a szerszámaikat is részletesen felsorolja. Egy Szentmártoni Bodó János nevezetű, másik tudományos ember 1647-ben ezt írta: „Sok szép műveket az faragó rendnek, nézd elmélyeket ez Áts embereknek... nagy tisztességben tartom az faragást, az eleiben tészem csak az szántást”... Nem hiszem, hogy az újságírást a szántás elejébe lehetne tenni, ebben a mi mai világunkban sem. Mert ugye, minden onnan jó elő, a földből, ami élet, persze, a Nap segítségével – toldottam meg a nézeteimet egy kis hevenyészett filozófiával.

– Igen nagy magasságba röpítettük azt a témát, amit én éppen csak fölvettem – mondta a gyergyói ember –, én csak megkérdeztem, miért nem írja le a történeteit...

– Megpróbáltam leírni is néhányat. Még egy ácsról is följegyeztem valamit, de nem tudtam semmi érdemlegeset kihozni belőle. Pedig minden szó igaz volt abban a történetben.

– Ugyanbiza, mit jegyzett föl arról az ácsról? Nem mondaná el nekem is?

– „Valahol itt lakik a közelben egy furcsa ember, akit időnkint látni lehet, amint végigmegy az utcán egy hosszú léniával. Jól ismerjük egymást. Ha találkozunk, nem beszélgetünk. Ez a furcsa ember azért nem szól hozzám, mert néma. Én azért nem szólok hozzá, mert ez a furcsa ember süket. Egészen néma és egészen süket ez a furcsa, léniás ember. Azért jól megértjük egymást. A füle mögött mindig ott van egy lapos plajbász. Zsebében rongyos notesz. Leírja, ha valamit szeretne nékem mondani. Nemrég csak annyit írt a noteszébe: lépcső? Odaírtam a lépcső alá: perfekt. Ettől a perfekttől kivirult az arca, intett a fejével, hogy jól van és ment is tovább azzal a hosszú léniával. Szóval, megbeszéltünk mindent... Mesterségét tekintve ács ez a furcsa ember. Jó ács. Azért perfekt a padlásra vezető lépcsőm... A minap, hogy találkoztunk, intett, hogy valamit szeretne mondani. Azt írta a noteszébe: nemsokára meghalok. Alája odaírtam: én is. Egy lapot fordított, s írta: hallottam, maga már meghalt egyszer. Odatettem: meg. Ő folytatta: van-e szakmai képzés a túlvilágon? Odaírtam nagy betűkkel: ott minden van. Ennek a furcsa embernek most is kivirult az arca, intett a fejével, hogy akkor jó. és ment is tovább azzal a hosszú léniával.”... Ezt írtam én egy ácsról. És tudja, milyen megjegyzéseket fűztek hozzá az én barátaim? Hogy sokat nem ér, amit az ácsról fecsegetem. Az egyik ezt írta, szó szerint: „Ha az emberek tudnák s hinnék, hogy ott tényleg minden van, ó, hogy sietnének, hogy rohannának, vernék le egymást a lábukról, mint mifelénk a Kauflandban, ahol a legalacsonyabbak az árak, sőt, még annál is alacsonyabbak...” Ezt írta szó szerint. És valami igazság csak lehet ebben, mert ugye, nagyon mi sem sietünk a túlvilágra. Ha sietnénk, most nem itt feküdnénk ebben a kórteremben, arra várva, hátha egyszer mégis meggyógyulunk...

– Azt hiszem, itt csak arról van szó, hogy viccelt az az ács, a süketnéma. És ezt nem vette észre a maga barátja. De az is lehet, hogy ezt a viccességet maga nem tudta jól előhozni az írásában. Látja, pont ezért különös mesterség az újságírás. Velünk, ácsokkal is megtörténik, hogy rosszul mérünk meg egy gerendát, s a végén nem passzol semmi. Gondolom, így van ez az írással is. Úgy kell írni, hogy minden passzoljon.

Ideges sírkövek

Bejön a terebélyes takarítónő, a galacsinos, megáll a nagy, piros ember vetetlen ágya előtt. Benéz az éjjeliszekekrény mögé is.

– És én most ezt a rengeteg élelmet hordjam át innen...

Kérdem, hol van a mi sarokbéli szomszédunk.

– A sírkőfaragó? A hegyen túlról? Ott politizál a lovas barátjával a folyosó végében, a hátsó kórteremben. Egész nap. Ismeri azt a lovas embert? Aki egyfolytában beszél a lovairól?

Mondom, én azt sem tudtam, hogy a mi sarokbéli szomszédunk sírkőfaragó. Azt hittem, politikus.

– Lehet, hogy politikus is. Nagyon tájékozott ember, de a mesteriségét tekintve sírkőfaragó. Nagy lábon él. A feleségének olyan drága nercbundája van, hogy megfordulnak utána a professzorok. Taxival közlekedik ebben a nagy télben. Nem olcsó manapság a taxi. Meg is várhatja magát a kórház előtt. Van ott pénz bőven. Jó mesteriség a sírkőfaragás...

Miután a terebélyes asszony mind elhordta a nagy, piros ember fölhalmozott élelmét, megszólal a közelebbi szomszéd, a gyergyói:

– Igaza van ennek az asszonynak, csakugyan pénzes szakma a sírkőfaragás. De én azt semmi pénzért nem tudnám csinálni. Idegesít, ha beleszólnak a munkámba. A sírkőfaragó dolgába mindenki beleszól. Hogy az kőből legyen-e, vagy márványból, s a tetejére angyalt tegyenek, vagy pedig valami madarat. Van, aki olyan sírkövet rendel, ami úgy néz ki, mint egy bütüjére állított téglá. Ez a legegyszerűbb. Aztán az igényesebbek valami cifraságot képzelnek el a kő tetejére. De ezzel a cifrasággal soha senki nincs megelégedve. Amikor kész a munka, csak vakarja a fejét, hogy ezt ő nem így képzelte el. A fölírással is örökre baj van. Feketék legyenek-e a betűk, vagy aranyos csillogásúak. Akkor pedig jön a helyesírás. Ezek a sírkőfaragók nem ismerik a helyesírást. Azt mondják a megrendelőnek, írja fel a szöveget egy papírra, ő ahhoz tartja magát. De aki fölírja a szöveget egy papírra, sokszor az is téved, vagy rosszul írja. Minálunk egyszer egy régi sírkövön ilyen fölírás volt: *Itt nyugszik pu. Sztabíró vót. Míg meg nem. Hót.* Kész röhej. A pusztabíró kettőbe választotta, s még pontot is tett a közepére. Engem idegesítene, ha újra kellene vésni egy fölírást. Mert az egész követ át kell csiszolni egy eltévesztett betű miatt. Maga nem vette észre, hogy a temetőben is mindenfelé csak ideges sírkövek vannak? Azért düledeznek, egyik erre, a másik arra. Egy sem ül huzamosan egyenesen. Azt mondják, süllyed a temetői föld. Lehet, hogy süllyed. De a sírkövek is idegesek, az biztos. Szokott maga temetőbe járni?

– Amikor muszáj. Én is észrevettem, hogy idegesek a sírkövek mindenfelé... Mi is idegeskedtünk az apánk sírköve miatt. Ő azt még életében szépen megcsináltatta a rugonfalvi kőfaragóval, ráíratta a saját nevét és születésének dátumát is. De az elhalálzásának évszáma egy-két éven át csak annyi volt, hogy 199. Amikor meghalt, négy év múlva, lementünk Rugonfalvára azért a négyes számért. Hogy jöjjön el a kőfaragó egy napon és vesse bele a márványba, a kilencesek után. De a kőfaragó nem jött, hogy belevésse. Öcsémnek kellett eljönnie Pestről, hogy nyomatékokot adjon a kérelmünknek. Pedig meg volt fizetve minden. És megígérve is. Ilyenek a sírkőfaragók. Sok baj van a sírkövekkel... Még Amerikában is sok baj van, nem csak nálunk. Egyszer Cleveland városában járván, valaki elvitt engem egy magyar temetőbe. Ez ott volt valahol a Buckeye Roadon, egy öreg templom mellett. Azért vitt el, hogy lássam, milyen szépen gondozzák temetőjüket a kivándorolt magyarok. És mit láttunk abban a temetőben? Azt láttuk, hogy az utcabéli idegen gyermekek kiszedtek a földből négy

sírkövet, azokkal jelölték meg a kaput, ahová a gólt kell berúgni. Jól elrontottuk azt a napunkat. Még este is arról beszélgettünk, hogy abban a hosszú utcában kivándorolt magyarok építették a legtöbb házat, templomot. És most az őseik sírján futballoznak. Kiszedik a sírköveket, maholnap nyomuk sem marad. Még ott se, nemhogy itthon. Baj van a sírkövekkel...

Nem talál egy mondatot

Virágos orcával, lázasan aludt el a közelebbi szomszéd. A gyergyói. Semmit nem kérdezett tőlem, semmire nem kért meg engem. Arra sem, hogy meséljek neki valamit. Ilyen esténk még nem volt.

A nagy, piros ember hiányát is éreztem, mióta kiderült, hogy mesterségére nézve kőfaragó. Arra is gondoltam, átsétálok a folyosó másik végébe. Abba a kórterembe, ahol most valószínűleg a lovas ember beszél kiadós történeteket. A lovairól. Mert megmondta a terebélyes takarítónő, hogy a lovas embernek soha be nem áll a szája. Mindig a lovairól beszél a nagy, piros embernek, ha együtt vannak. Aztán lemondtam erről az átmenésről.

Eszembe jutott, miről beszéltek reggel az ápolónők. Azt beszéltek, új beteget hoztak az ötvenkettes kórterembe, akinek holnap vagy holnapután kicserélik a máját. Fiatalember. Költő. Kár érte, mondta az egyik ápolónő. Nagy kár, mondta a másik. Vele van a felesége is. A főorvos úr megengedte, hogy ott üljön a férje mellett ezekben a nehéz napokban. Rendes asszony ennek a költőnek a felesége. Rendes asszony.

Elsétálok az ötvenkettes kórterem előtt, hogy lássam a költőt. Látom. Nem ismerem. Ott fekszik az ablak melletti ágyban. Egy széken ül a felesége. Fogja a férje kezét.

Egy ismerős tanárnak tűnő, lábadozó beteg jön ki a kórteremből. Azt kérdi, ismerem-e a beteg költőt. Mondom, túlságosan fiatal hozzám képest, nem ismerem.

– Képzelse, ez a beteg ember reggel óta még meg sem szólalt. Csak valami papírosokat rakosgat a térdén, s kezében egy ceruzát forgat. Itt valaki megkérdezte a feleségétől, miért nem beszélget a férjével, legalább elterelné a figyelmét a súlyos helyzetéről. A felesége azt válaszolta, az ő férjét nem érdekli a saját sorsa, nem törődik a súlyos helyzetével. Az ő férjét most csupán egy dolog foglalkoztatja. Az, hogy nem talál egy mondatot... Maga mit szól ehhez? hallott ilyet? Holnap kidobják a máját, s neki most az a gondja, hogy nem talál egy mondatot... Ebben a kórteremben mindenki csak arról beszél, mi a baja, hogy kezdődött a betegsége, meggyógyul-e egyáltalán, van-e remény, ő pedig nem talál egy mondatot... Olyan nagy költő lenne ez a fiatalember? Hogy a saját életével sem törődik? Már képzeletében el is készült a szobra? Na, halljon oda, nem talál egy mondatot...

– Isten a megmondhatója, mi van egy költő fejében – mondom, csak úgy, hogy én is szóljak valamit. – Sok költő volt a történelemben, aki már fiatalon leszámolt a saját életével. Miután nem talált egy mondatot...

Mielőtt lefeküdnék, kinézek a jégvirággal csipkézett ablakon. A kazánház kéményéből gőzfelhők szállnak a távoli, hűvös égbe. Mint valami imbolgó lelkek. Mögéjük sírköveket képzelek. Téglá formájúakat, egyszerűeket. Fehéreket és feketéket. Látok köveket, olajággal. Tetejükben angyal, vagy valami cifraság, amelyeket a nagy, piros ember faragott. A megadott rajznak megfelelően. Hogy legyen drága nercbundája a feleségének. És szinte hallom, amint a lovas ember végigbeszéli ezt az egész estét. Könnyedén. Mert megtalál ő minden mondatot.

A letagadott tű

Naponta többször elsétáltam az ötvenkettes kórterem előtt. Már csak azért is, hátha kiszivárogo onnan valami hír a mondatot kereső költőről. De onnan az égvilágon semmi nem szivárgott ki. Még azt az ismerősnek tűnő, tanárforma beteget sem láttam többé. El is könyveltem magamban, volt költő, nincs költő. Ha él még, bizonyosan azt a mondatot keresi, míg a nagy műtete után lecsepeg a perfúzió. Ha már nem él, akkor így marad a világ, ahogyan van. Egy jó mondat nélkül. Már éppen sajnálni kezdtem a világot, lám, szegényebb lett egy költővel. Anélkül, hogy tudná, mit veszített el. Egy gyönyörűnek ígérkező mondatot. Hirtelen furcsa, indulatos szavakat hallok az ötvenkettes kórteremből.

– Pedig itt volt! Itt ólálkodott a közelemben! Ő volt, tudom, ő volt, maga az Isten. Neki is szöktem egy imádsággal. Hogy hallgasson meg. Neki is szöktem. De ő eltűnt a szemem elől. Hát miért kerül el engem ennyire az Úr? Hogy énnekem mennyi dolgom lett volna még ezen a földön! Ki fejezi be az új a házat? Ki metszi meg a szőlőt, ha kitavasodik? Ezek a gyöngygyermekesek úgy hagynak mindent. Elmennek valahová a nagyvilágba. Ha én már nem leszek. És leromlik a kerítés. Kidől a kapu. Gaz lepi el a kertet. Lóghatnak a szerszámok gazdátlanul a csűrben. Meg se hallgatott, eltűnt a szemem elől. Pedig én imádsággal szöktem neki, nem káromlással.

– Kedves uram, ha nem haragszik, jöjjön velem – szólít meg valaki a hátam mögül. – Ezt hallom naponta többször ebből az átkozott kórteremből. Hogy neki mennyi dolga lenne még ezen a földön. Hát ki ő, hogy mindent el akar intézni ezen a földön? Nem mehet ő is el csöndesen, mint más? Az a sok, rendes ember? Mit szökdösik annyit az imádságával? Hol van az a nővér ilyenkor, hogy adna néki egy injekciót? Hogy elaludjék. Hogy neki mennyi dolga lenne még... Ezt kell magának is itt hallgatni? Amikor magának is van baja elég? Hallom, a maga betegsége is az utolsó stádiumban van. Pontosan tudom azt a stádiumot. Los Angeles, négy. Egy orvos mondta a másiknak, amikor kilépett a háromágyas kórteremből. Onnan tudom. Olyan sok ideje magának sem lehet hátra az életéből. Abban a stádiumban, amibe a betegsége jutott. Ugye, nem haragszik, hogy ezt most így mondom, egyenesen a szemébe... Nézze, itt vagyok én. Annyit nem tudok elintézni ebben az életben, hogy fölmutassak egy tűt. Egy letagadott tűt! Megműtöttek engem három évvel ezelőtt. És én három éve lázas vagyok. Most derítette ki valami drága gép, hogy bennem felejtettek akkor egy tűt. Attól vagyok lázas, mert az a tű állandó gyulladásban tartja a szervezetemet. Látszik a képen a tű. És azt a tűt most letagadja az az orvos, aki bennem felejtette. Három évvel ezelőtt. Annyit nem tudok elintézni, hogy legalább elismerje. Azt állítja, nem tű, ami a képen látszik. Holnap remélem föl vágnak engem is. És megtalálják azt a letagadott tűt. Hogy mutassak föl én is valamit. Amiben ha egyéb nincs, legalább igazság van. És ha már ide jutottam, vagyis az igazsághoz, most megmondom magának, miért szólítottam meg, amikor annak az imádkozós embernek a panaszát hallgatta. Hogy ő imádsággal ment neki az Istennek. Az én kórtermem pont szemben van az ötvenkettesével. Egy ágyas kórterem az enyém. Nincs, akivel beszélgessek. Csak tűnődöm egész nap. Például azon, hogy mihez kezdjek ebben az életben, ha meg is találják bennem azt a letagadott tűt. Semmihez nem értek. Nincs mesterségem. De szépen rendben tudnék tartani egy udvart. Beültetném díszfákkal, virágokkal. Gruppokat csinálnék, szép, kerek gruppokat a virágoknak. Hogy illatozzanak, teljék öröme bennük, amíg még él. Olyan gyönyörű udvart csinálnék magának, hogy Isten is megcsodálná. Van magának egyáltalán udvara?

Felborult folyosó

...Épp ennek a letagadott tűjét kereső embernek a kérdésére akartam volna válaszolni. Hogy van nekem egy kicsi udvarom. De azt a számításaiból hagyja ki, mert árnyékos az az udvar, csak hitvány fű terem rajta, virágokról szó sem lehet. Se szép, kerek csoportokról. De karon fogott ez az ember, hogy menjünk tovább innen, de gyorsan.

– Látja azt a görbe hátú, idős orvost, ott a folyosó végében? Amikor én őt megpillantom, azonnal fölfut a vérnyomásom. Anélkül, hogy a bennem felejtett tűre gondolnék. Tegnap itt álltam az egy ágyas kórterem ajtajában. Gondokba merülve ment el mellettem ez az orvos, nem vett észre engem. Pár lépésnyire tőlem magához intett egy formás, kis nővért. Azt mondja neki jó hangosan, hallgass ide, te leányka! Mondd meg Mónikának, hogy csókolja meg a fenekemet! De nem pont ezt a szót használta arra, hogy mit csókoljon meg Mónika, hanem azt a csúnyát, amelyben két gé betű van. Így nem beszélhet orvos egy kórházi folyosón. Nem lehet azon csodálkozni, ha bennünk felejtik a tűt. És azon se, ha letagadják. Ha így beszélnek egy kórházi folyosón. Ilyenkor fölfut a vérnyomásom. Magának mitől szokott fölfutni a vérnyomása?

– Énnekem a nagy, piros emberektől szokott felmenni a vérnyomásom. Ezen kívül a kövér liftkezelőktől, az ágyamat húzogató takarítónőktől. Hirtelenjében ezek jutnak most eszembe...

– Tudja, mire jöttem rá ebben az egy ágyas kórteremben? Arra, hogy az olyan, mint egy kis tömlőc. Akármilyen szépen is legyen berendezve. Nem jó az embernek az egyágyas kórterem. Ott meg lehet bolondulni. Ma is olyasmik futottak át a fejemen, amikre normális ember nem is gondolhat. Például az futott át, ha tehetném, fölemelném ennek az épületnek az egyik sarkát, hogy erről a folyosóról lecsússzon minden, ami itt van. Ez a görbe hátú doktor kigurulna a kórház elé, egyenesen ott állana meg a bokrok tövében. Jönnének utána az ágyak a betegekkel és perfúziókkal, a tolókokcsik, minden. Himbálózva és csörömpölve. Ott lenne egymás hegyén-hátán a sok beteg, a nővérek, a jókedvű borbély a pamacsával, legfelül ez az imádságos ember kérné valamire az Istent. Mónika pedig azt kiabálná, márpedig ő meg nem csókolja annak a vén doktornak a fenekét, neki ne üzenjen effélet. Üzenje annak, akit ő nevelt föl. Ilyen dolgok futottak át a fejemben. Mondom, itt meg lehet bolondulni. És ne csodálkozzék senki, ha a kórházon kívüli világban is olyan nagy a rendetlenség. Mert ha egy ilyen fényes és fontos helyen le lehet tagadni egy ott felejtett tűt, hogyan várhatnók el a bankrablótól, hagyja abba a bankrablást? Hogyan várhatnók el a házak és utcák népétől, éljen tisztességes életet? Meg vagyok győződve, nem csak a kórházak vannak tele beteg emberekkel. Beteg az egész társadalom. Mintha mindenki egy ágyas szobában élne. Bezárva az ő privát gondjával és kilátástalanságával. Vagy sok-ágyas szobában. Ahol csak jajgatnak és imádkoznak valamiért. Nem így gondolja?

– De. Így gondolom én is. Mintha mindenkinek meg volna üzenve, mit csókoljon meg. Mintha csakugyan lázas lenne a világ. Mintha mindenkiben benne felejtettek volna valahol egy tűt. És azt letagadnák. Így gondolom én is... Tegnap még itt volt az ötvenkettes kórteremben egy fiatal ember. Egy költő. Azt mondják, nem törődött a saját életével. Csak valami papírokat rakosgatott a térdén, hallgatott és keresett egy mondatot. Jött valami hír erről a költőről azóta?

– Semmit nem tudok róla. Lehet, véle csakugyan felborult a folyosó...

Belső elválasztású irigyek

Láthatóan ideges a terebélyes takarítónő. Rábízták a nagy, piros ember visszaköltöztetését ide, a három ágyas kórterembe. Hordja ismét a sok ennivalót, amit már egyszer elcipelt innen. Az éjjeliszekrény mögül. Még a hóna alatt is van egy befőttes üveg. Azt mondja, mindjárt jön a régi beteg. Meg sem kértem, mi az oka ennek a hurcolkodásnak. Elmondja ő, amit el akar mondani.

– El kell jönnie néki onnan, abból a kórteremből. A lovas ember sok, hangos beszéde miatt. Nincs nyugalomuk az ottani betegeknek. Bizonyosan erre panaszkodtak a főnővérnek. Tudják, mi van a dolgok hátterében? Az van a dolgok hátterében, az irigység. Mert ennek a két betegnek rengeteg a közös megbeszélőnivalója. Ismerik egymást a hegyen túlról. Állítólag szomszédok is. Az irigység. Hogy ezeknek miért van annyi közös intéznivalójuk, nekik pedig nincs akivel valamit megbeszéljenek. Az irigység. És mi most hozzuk vissza, hogy a lovas embernek ne legyen akivel egyfolytában társalogni. Irigyek az emberek. A betegnél nincs irigyebb és panaszkodóbb teremtes a világon. A betegnek semmi nem tetszik soha. Képzeljék, abban a kórteremben titokban belső választásokat csináltak a betegek. Arról, hogy mi lenne jobb nekik. Az-e, hogy a lovas ember maradjon velük továbbra is, vagy ez a barátja jöjjön el, akit innen vittek oda. A második műtete után. Belső választásokat voltak képesek csinálni arra a rövid időre vonatkozólag, amíg itt vannak a kórházban. Mindenképpen el akarták választani egymástól a két barátot. És ez sikerült is nekik. Ezért jön most vissza a maguk volt szobatársa. Az irigység miatt. Manapság mindenfelé belső választásokat csinálnak. Ez a divat. Benne van a demokráciában. Maguk itt ketten mikor csinálnak belső választásokat? Például arról, hogy melyikük ágya legyen közelebb a kaloriferhez? Kemény ez az idei tél...

Mint egy örökre helyére tett mestergerenda, úgy fekszik ágyában a hozzám közelebbi szomszéd. A gyergyói ács. Szóltanul nézi a nagy költözködést. Csak akkor fordítja kissé másfelé a fejét, amikor megpillantja a nagy, piros ember virágos köpenyét. Azt ki nem állhatja.

Engem már nem zavar ez a virágos köpeny. Amióta tudom, hogy foglalkozására nézve egyszerű, kőfaragó a nagy, piros ember.

Miután szépen elhelyezkedik a régi ágyában, megkérdem tőle, hogy érzi magát a második műtete után. Mert én nemrég éppen a második műtétem miatt haltam volt meg. Nagy csoda, hogy nem egészen...

Azt mondja a nagy, piros ember, hogy valami egészen új betegségét fedezték föl, mióta nem láttuk egymást. Endokrin betegség. Idegen szóval ez a neve. Megtámadta a belső elválasztású mirigyeit ez a betegség. Kértem, fölvilágosították-e arról, mi ennek a betegségnek a lényege, mert szerintem ez roppant komplikált dolog. Azt mondja, a hátsó kórteremben majdnem mindenki ismeri ezt a komplikált betegséget. Csak ő nem. Pedig eléggé megmagyarázták. Egész nap arról volt szó, a belső elválasztású mirigyekről.

Aztán egy kis idő múlva megkérdem, jelen volt-e a terebélyes takarítónő, amikor a belső elválasztású mirigyekről beszélgettek. Mert nekünk azt mondta ez az asszony, abban a kórteremben belső választásokat rendeztek a betegek. Valahogy úgy fejezte ki magát, belső választás volt, irigység miatt. Hogy magával túl sokat és hangosan társalgott a lovas barátja. Azért is költöztették most vissza...

– Na, látja, pont ezért ártottam bele magam a politikába is. A butaság miatt. Összevissza beszélnek az emberek. Senki nem tudja, mi a globalizáció, mégis csak róla beszélnek. Arról, amiről fogalmuk sincs. Mifelénk sokan azt állítják, az a globalizáció, hogy mindent ki kell

dobni. Mások azt, hogy az a globalizáció, ahonnan minket fognak kidobni. Ez a takarítónő belső választásról beszél. Hogy úgy döntöttek abban a kórteremben, zavarja a betegeket a mi társalgásunk. Most már ülhetnek ott, abban a kínos csöndben, miután onnan eljöttem. Tudja, miért kellett nekem eljönnöm abból a kórteremből? Mert a Fogarasi havasokban egy szikláról lezuhant néhány hegymászó. Hajnalban hozta őket ide a helikopter. Ott volt több hely. És kellett az én ágyam is. Én javasoltam, hozzanak vissza engem ide, különben is nekem itt az ágyam... Ezért ártottam bele magam a politikába. A butaság ellen. Még hogy belső választásokat csináltak azok a szerencsétlen betegek... A sok buta beszéd miatt nem értik meg egymást az emberek ezen a jó, nagy, kerek földön...

Ez nem az a hely

– Szóval, magát az emberi butaság jobban érdekli, mint a mestersége, vagyis a sírkőfaragás. Ezért lépett rá a politikai pályára – mondta a nagy, piros embernek a hozzám közelebbi szomszéd. A gyergyói. Úgy mondta, mint akin látszik, nagyot lépett a gyógyulás útján. Mert eddig, ha csak tehette, még a tölem hallott történetekhez sem fűzött semmit. Legfőntebb annyit szólt, na, ez érdekes... Most pedig már úgy érzi, bele kell szólnia mások dolgaiba, nem elég neki a saját betegsége.

A nagy, piros ember azt válaszolta, amire számítottam:

– A sírkőfaragást nem szabad összekeverni a politikai pályára való lépéssel. Ez két, külön térszék. Mindent meg kell szervezni. A maga helyére kell tenni. A kőfaragásra találom segítséget. Fölvettem például egy inast, akit megtanítottam a mesterségre. És ő elvégzi helyettem, amit eddig én végeztem. Legalábbis a nagyolást. De a politikát senkire nem lehet rábízni. A politika mindenkinek a legszemélyesebb dolga. Mindenki a saját fejével kell, hogy fölfogja, végiggondolja, mit és miképpen kell csinálni. Ez a lényege a politikának. Hogy a világot úgy alakítsuk, amiképpen a legjobbnak tartjuk. A kőfaragás a megrendelő elgondolásához igazodik. Mindent meg kell szervezni. Ez a lényeg. Különben, hagyjuk most ezt a témát. Elég, ha magunkkal törődünk. Ameddig a betegek társadalmához tartozunk...

– Magából jó politikus lesz, szépen ki tudja fejezni a gondolatait – mondta a hozzám közelebbi szomszéd. – És sokra is viheti még az életben. Ha nem betegeskedik és mindent meg tud szervezni. Lehet például miniszter... Csak azt nem értem, hogy lehet egyetlen egy embert kivezéni. Hogy sztrájkoljon a szűkített bérezés ellen. Az imént mondta, egy inast vett föl a kőfaragáshoz. Néhány nappal ezelőtt, amikor méretkezni ment ki a folyosóra, azzal jött vissza, nem lehet nagy hassal a sokaság elé állani. Hogy a sztrájkolás csak sovány emberek áll jól és ezért akarja a hasát laposabbá tenni. Most akkor hány embere van magának? Egy-e, vagy pedig sok?

– Nekem egyszer van egy emberem. Az inas, akit a sírkőfaragáshoz felvettem. És van még sok emberem. A kőtermelő vállalatnál. Mert én ott is dolgozom. A vállalatnál. Minden meg van szervezve. Most érthető?

– Most már igen. Érthető – mondta a hozzám közelebbi szomszéd és magára húzta a takarót, mintha aludni készülné.

Mondom a nagy, piros embernek, még mielőtt a legfrissebb hírek meghallgatásához fogna, mint ahogyan szokott, kérdeznék én is valamit. Azt, hogy mit tett volna az én helyemben. Mint jó politikus. Mert velem ma reggel különös dolog történt. Az orvos meghagyta, hogy csak egészen könnyű ételt fogyasszak. Kértem, mégis, mi legyen az az egészen könnyű étel. Azt mondja, például aludttej, pici mézzel, langyos tea, ilyesmi... Jön a konyhai asszony, a zörgő, nikkeles kocsival. Megáll az ajtóban, kérdi, mit adjon reggelire, mi az előírás a betegségem alapján. Én csak nagy kannákat látok a kocsik tetején. Mondom, valami egészen könnyű étel. De innen, az ágyból nem tudom kivenni, miből választhatnék. A nagy kannák miatt.

– Akkor jöjjön ide és nézze meg, szólít föl a konyhai asszony.

Kissé körülményesen, de fölkelek, s mert nem látok jól szemüveg nélkül, a nikkeles kocsi fölé hajolok, lássam, van-e rajta könnyű étel. Rámförmed a konyhai asszony, hogy mit képzelek, azért nem kell ráfeküdni arra a szekérre. „Ráfeküdni”. Így mondta, gúnyos hangsúllyal. Meg sem mondtam neki, nem látok jól szemüveg nélkül. Bántott az a gúnyos hanghordozása. Semmit nem válaszoltam, visszafeküdtem az ágyamba és a halántékomra tettem a kezem. Így

szoktam ellenőrizni, mennyire megy föl a vérnyomásom. A konyhai asszony pedig legyintve vitte tovább a nikkeles kocsit a zörgő kannákkal. Annyit sem szólt, hogy azért mégis adna valami könnyű ételt, ne maradjak reggeli nélkül.

– Nem szabad ilyen érzékenynek lenni. Ilyen sértődősnek – mondta a nagy, piros ember. – A beteg húzza meg magát, míg itt van, a fehérköpenyesek között. Ez egy más világ. Én például egy szót sem szóltam a vöröshajú orvosnak, nem kérdeztem, miért kell engem kétszer is megműteni. Nem szabad ilyen érzékenynek lenni. Ez egy más világ. Aztán ha kijutunk innen, el ne felejtse, mindent meg kell szervezni...

A légy árnyéka

– Sok igazság van abban, hogy mindent meg kell szervezni – mondtam jóváhagyólag a nagy, piros embernek. – Mert ha jobban megszervezem a nikkeles ételhordó kocsit szemlélését, nem maradok reggeli nélkül. Már az elején mindent elrontottam... „Csókolom a bársonyos kezét, milyen jól tetszik kinézni ezen a reggelen is” – efféle szavakkal kellett volna fölszereljem magam, amikor elindultam a konyhai asszony felé. Ezzel kellett volna kezdenem a kannák közötti kutakodást. Nem azzal, hogy nem látom, van-e valami könnyű étel, mondjuk aludttej, kis méz, ilyesmi. Mit gondol erről, persze, politikailag – kértem a nagy, piros embertől.

– Erről azt gondolom, valahogy így kellett volna kezdeni. De a „bársonyos” szó nélkül. Mert maga nem láthatta, milyen keze van a konyhai asszonynak, bársonyos-e, vagy repedezett. A fehérnépek szeretnek mindent másképpen értelmezni. Most már teljesen mindegy. Gyakorlatilag. Az a jó politika, ami beválik gyakorlatilag. Ha csak annyit mond, csókolom a kezét, ennyi bőven elég. Az a „bársonyos” dolog olyan nüanszot vitt volna bele a kézcsókba, ami nem illik egy beteg emberhez. Ugye, érti, miről beszélek? A nüanszról... Az a legfontosabb a politikában. Az árnyalat.

A nagy, piros ember az órájára pillantott és azt mondta, lekérte a legfrissebb híreket. Félretette a mobiltelefonját, fölült az ágyában és előre hajolva folytatta:

– Olvasta maga azt a könyvet, hogy Ulysses?

Mondom, olvastam. Nem is egyszer. Mert azt a könyvet nem elég egyszer elolvasni. Nehezen érthető.

– Ha azt a könyvet többször is elolvasta, akkor mondja meg nekem, van abban olyan mondat, hogy egy légy nézi a saját árnyékát a falon?

– Ilyen mondatra nem emlékszem. Maga olvasott benne ilyen mondatot? – kérdeztem, minden tapintat nélkül. Mintha vizsgáztatni akarnám az Ulyssesből.

– Én azt nem tudhatom, van-e benne ilyen mondat, mert nem olvastam. Csak a födelére emlékszem. Nagy, sárga betűkkel volt ráírva a címe, hogy Ulysses. Egy nyáron ott vagyunk a feleségemmel a görög tengerparton. Oda szeret járni a feleségem. A görög tengerpartra. Sétálunk ketten a parti homokban. És milyen a véletlen, ott fekszik a feleségem barátnője, a tanárnő, a parti homokban. Sütteti a hátát a görög nappal. És látom, hogy ezt a könyvet olvassa... Csak úgy, megkérdeztem tőle, miről szól az a könyv, amit olvas? Izgalmas dolgok lehetnek benne, gondoltam, ha magával hozta, a görög tengerpartra. Azt felelte ez a tanárnő, most éppen ott tart az olvasásban, hogy a saját árnyékát nézi egy légy a falon. Erre én megjegyeztem, jó kis könyv lehet az... Amit magával hozott, ha benne egy légy nézi a saját árnyékát a falon... Na, ebben a megjegyzésemben ott volt egy végzetes nüansz. „Jó kis könyv lehet az”, így mondtam. Az a „kis”-szó volt a végzetes nüansz. Mert ez a tanárnő azóta nem áll szóba velünk. Úgy fogta föl a megjegyzésemet, hogy becsmérlem azt a könyvet, amit ő nagyra tart. Ha csak annyit mondtam volna, hogy jó könyv lehet, amit olvas, akkor lettem volna én jó politikus. De nem vettem figyelembe egy árnyalatot... Ezt most csak azért hoztam föl, hogy lássa, miért nem tartom helyesnek, ha a „bársonyos kezét” említené a konyhai asszonynak. Csak azért hoztam föl... De ha már idáig jutottunk, azt mondja meg nekem, miért tartja olyan nagyra az Ulysseszt ez a tanárnő? Hogy nem áll szóba velünk? Mert én nagy hülyeségnek tartom, ha egy író azzal foglalkozik, hogy a saját árnyékát nézi egy légy a falon... Hát kit érdekel a légy árnyéka?

– Azt én sem tudom megmondani, kit érdekel a légy árnyéka. Azért mégis érdekes megfigyelésnek tartom, ha valaki észreveszi, hogy egy légy nézi a saját árnyékát a falon. Mondtam magának, azt a könyvet én már többször elolvastam. De ezt a legyet nem vettem észre benne. Pedig bizonyosan ott van, ha már az a tanárnő említette. Ki sem találhatta volna ott, a görög tengerparton a saját árnyékát néző legyet. Mert ez roppant éles megfigyelésre vall. Tudja, milyen részletre emlékszem abból a könyvből legjobban? Valaki azt állítja benne, hogy az Úristenen kívül legtöbbet egy Sekszpír nevű író alkotott...

Lassú méltóság

– El szoktam menni a búsba, kifelé, amerre a szemem lát. Vagy behúzok egy decit. Mikor hogy... – ezt mondta nekem a barátom, amikor megkérdeztem tőle, mit szokott csinálni, ha nagyon nyugtalan. De én most hogy menjek el a búsba? Kifelé? Amerre a szemem lát? Egy decit sem szabad nekem behúzni. És nem is reggeliztem. Egy elrontott mondat miatt. Nem vettem elő egy csöppnyi kedveskedést. Még annyit sem, hogy kezét csókolom. Annyit sem mondtam annak a konyhai asszonynak. Nem lennék jó politikus...

Ezeket a szavakat a nagy, piros embernek címeztem, de a közelebbi szomszéd szólalt meg. A gyergyói. Azt mondta, ne törődjek semmivel. Ha nyugtalan vagyok, az elmaradt reggeli helyett mondjak még egy történetet. Mindegy, hogy miről.

– A második műtetem utáni napokat egy különös természetű ember társaságában töltöttem. Ott feküdt a mellettem lévő ágyban. Ez az ember beszélni egyáltalán nem tudott. Csak integetni. Minden kis mozdulata tulajdonképpen egy mondat volt. Én minden mondatát megértettem. A szemével is segített nekem, hogy életben maradjak. Rokonaitól tudtam meg, egy közeli, kicsi falu tiszteletben álló öregje az én szomszédom. Ha nem mondják, viselkedéséből ítélve hihettem volna azt is, püspök vagy egyetemi tanár. Bölcsesség és méltóság sugárzott róla... Egy vasárnap, látogatási időben sokan vették körül az ágyát. Jöttek szépen öltözött, külföldi rokonai, unokái is. És kérdezték tőlem, hogyan bírja nehéz műtete utáni napjait az öreg. És én beszámoltam nekik mindenről, részletesen... Ekkor történt, hogy engem is meglátogatott valaki. Fehér köpenyben. Egy barátom. Orvos. Agysebész itt, ebben a kórházban. Épp erre járt és barátilag érdeklődött, hogy érzem magam. Elmondtam, hogy érzem magam. Részletesen. Amit mondtam, hallották a szomszédom látogatói is. Amikor a beszélgetést befejeztük, s a barátom kilépett az ajtón, a látogatók közül valaki megkérdezte a nővért, ki volt ez az orvos? A nővér mondta az orvos nevét és azt is, hogy agysebész. Egy látogató felsóhajtott, s reám mutatva, csodálkozva szólott a többiekhez: – Nézzétek meg ezt az embert! Ahhoz képest, hogy megműtötték az agyát, egészen normálisan beszél... Hát nem csoda? Egészen normálisan beszél! Ahhoz képest! Ez az orvos nagyon jó agysebész... Vihették magukkal a nagy hírt Vásárhelyről a látogatók, át a határokon, hogy él itt egy híres agysebész. Nem tudhatták, hogy énnekem nem az agyamat műtötték meg. És nem ez az orvos műtött, hanem Bara professzor. Nem bántott, hogy tévedés történt. Az sem, hogy a látogatók szerint „ahhoz képest” beszéltem normálisan. Hogy átestem egy agyműtéten.

Amikor magunkra maradtunk, mondom a szomszédomnak, látja, milyen furcsa az élet. Tévedésből is lehet híres valaki. Ő intett, hogy nem baj, hadd legyen híres... Méltóságteljes volt a tekintete.

A történet után sokáig hallgatott a hozzám közelebbi szomszéd. A gyergyói. Egyszer azt mondja:

– Rajtunk nem segít semmi. Csak a lassú méltóság. Úgy kell leélnünk további életünket, lassú méltósággal. Nem panaszkodva, nem háborogva. Nem megnyomorítva a hozzánk tartozókat. Ha föl tudunk kelni az ágyból, akkor keljünk föl. Ha lehet, ne segítsen nekünk senki. És ne foglalkozzunk politikával. Amúgy sem nekünk való a politika. Ulysses legyei csak röpködjenek. Vagy nézzék a saját árnyékukat. És az a Sekszpír, ha csakugyan olyan nagyot alkotott, akkor ezért tiszteljük őt. Egyszerű ács vagyok. Akárcsak Jézus apja, József. Ha kinyitjuk a Bibliát, azt látjuk, tele van szép történetekkel. A szép történetek éltetik az emberiséget. Engem ezekben a nehéz napokban az itt hallott, szép történetek éltettek. A maga történetei.

A dolgok odáig fajultak

Már úgy tűnt, megbeszéltünk mindent. Nem lesz egyéb dolgunk a minél hamarabbi gyógyulásnál. A hozzám közelebbi szomszéd fal felé fordulva próbált elaludni. A nagy, piros ember zavartalanul hallgatta a legfrissebb híreket. Én pedig a holnapi napra gondoltam, amikor nagy valószínűséggel kiderül, megműtenek-e harmadszor is, vagy nem.

Feldúlt ábrázattal lépett be a lovas ember. Aki onnan jött át, abból a kórteremből, ahonnan visszahozták a sírkőfaragót. Egy levelet lobogtatott a nagy, piros ember előtt, aki kivette füléből a hangszórókat és azt kérdezte, mi az a levél, kinek van címezve? A lovas ember elébe dobta a levelet, nyakáig fölhúzta ingét és a hasára mutatott.

– Látod ezeket a stráfokat? – kérdezte.

– Látom. Miért firkáltad össze a hasadat? – kérdezte a nagy, piros ember.

– Én nem firkáltam össze a hasamat. Csak megjelöltem azokat a helyeket, ahol végighúztam körmeim a vöröshajú doktor. Fehér csíkok maradtak a körmeim után. Én pedig egy kék ceruzával végigmentem azokon a fehér csíkokon. Hogy lássam, hány műtétet lesz még... Ahány csík, annyi műtét, ezt mondta a vöröshajú doktor. Egyszerre nem lehet sok helyen műteni. Csak egy helyen. És ennek vége nem lesz egyhamar. Itt fogok feküdni jövő nyáron is. Ezt én megüzentem a feleségemnek, a hegyen túlra. Hogy ne számítson rám egyelőre, mert itt fogok feküdni sokáig. Erre írta ő ezt a levelet. Tudod, mi van abban a levélben? Válni akar a feleségem. Minél hamarabb.

Csönd lett a háromágyas kórteremben. A lovas ember az ingét fogta, a másik az ágyán lévő levelet pöccögtette ujjával.

– És mit ír a feleséged, mivel indokolja, hogy válni akar? – kérdezte a nagy, piros ember.

– A dolgok odáig fajultak, hogy semmivel. Szerintem arról van szó, hogy nem bír a lovakkal jövő nyárig. Sok baj van a lovakkal. A feleségem azt írja, csak annyit fog mondani a törvényszéken, jellembeli eltérések vannak közöttünk – felelte a lovas ember. – Miért nem talál ki valami nyomósabb okot? Hallgass oda, most veszi észre, negyven évi házasság után, hogy közöttünk jellembeli eltérések vannak? Maguk mit szólnak ehhez – kérdezte felénk fordulva a lovas ember, ingét szép lassan leengedve.

A hozzám közelebbi szomszéd sietett a válasszal:

– Egy dolgot le lehet szögezni: a fehérnépeken nem lehet eligazodni...

– És magának mi a véleménye? – kérdezte tőlem a lovas ember.

– Nekem az, hogy sokszor rajtunk sem lehet eligazodni. Van nekem egy jó barátom. Színész. Úgy hívják, Tarr Laci. Volt neki szép, fiatal felesége, úgy hívták, Kakucs Klári. Egyszer azt mondja nekem Tarr Laci, ő el akar válni Kláritól. Kérdelem, miért akarsz te elválni Kláritól. Azt feleli, csak. De mit mondjon ő a törvényszéken, amikor megkérdezik tőle, miért akar elválni a feleségétől? Mondom, hát azt, amit nekem mondtál. Hogy csak. Így is történt a törvényszéken. Semmi más okot nem hozott fel ez a színész a válásra. Pedig faggatták. Kérték, mondjon valami elfogadható indokot. Ő mindenre azt felelte, csak. És hogy mit képzelnek róla? Egy igazi férfi soha rosszat nem mond a saját feleségéről.

– És elválasztották őket? – kérdezte a lovas ember.

Mondom, el. De sok idő múlva. Amikor már a barátom is megbánta, hogy beadta a válópert. Azon is töprengett, melyik nyomós okot hozza fel. Mert a nyomós okok kezdtek szaporodni. A dolgok odáig fajultak.

– A válás is nagy cirkusszal jár. Különösen, ha van vagyon, amit el kell osztani. Márpedig nálatok is van vagyon – mondta a nagy, piros ember.

– Van. Az van. Különösen a lovak – felelte a lovas ember.

Ekkor jutott eszembe Kincses Jóska válási története.

– Volt nekem egy barátom, akiről már többször beszéltem. Kincses Jóska. Szép Edith előtt volt neki egy felesége. Szép Edithnél is szebb. Ez a Jóska a friss feleségét üres lakásba vitte. Nem volt semmije. A szép feleség egy napon azt mondta Jóskának, váljanak el, ha már úgy sincs semmijük. Váljanak el barátsággal. Mert a barátság többet ér a házasságnál. És tanakodni kezdtek, milyen okot hozhatnának föl a válásra. Éppen egy fehér, papírtányérból ették az olajos halkonzervet, szobájuk padlóján. Kényelmetlenül. Az asszonyka fölkapta a tányért, a padlóra csapta, s azt mondta, te, Jóska, még arra sem vagy képes, hogy kitalálj egy rendes válóokot. Tőled csak egy teljesen hülye nő nem válna el. Jóska erre azt válaszolta, hogy már meg is van egy rendes válóok. Azt mondom majd a törvényszéken, nem tudom elviselni a te mániádat. Mert neked az a mániád, hogy minden nap földhöz vágysz egy porcelán tányért.

– Jól van – mondta az asszonyka – én szépen beismerem a törvényszéken, hogy ez az én mániám. Hogy minden nap földhöz vágjak egy tányért. És hallgatok arról, hogy nekünk tulajdonképpen egyetlen porcelán tányérunk sincs.

Mennyit ér egy ló?

– Most is azt mondom, a fehérnépeken nem lehet eligazodni. Sokféle válás van a világon. Ahány, annyiféle. De minden válás a fehérnépektől indul ki – szögezte le fontoskodva a hozzám közelebbi szomszéd. – És kérdek én valamit. Miért van az, hogy férfiak visznek virágot a nőknek? És nem fordítva? Hát nem mi hordjuk nekik a virágokat, ha úgy adódik? Olyan ez, mint utakon az egyirányú közlekedés. A válások onnan jönnek, a fehérnépek felől. Mi pedig nézzük a hasunkat, hibát keresünk magunkban. A válás okát keressük magunkban. Mint maga most, az összefirkált hasával... És közben a lovakat hibáztatja. Hogy nem bír a lovaival a felesége. Jövő nyárig. Ha nem akarna elválni a maga felesége, eladná a lovakat és eljönne ide a hegyen túlról. Legalább meglátogatná. De meg sem látogatja. Volt itt a felesége, mióta itt várja, hogy megmútse az a vöröshajú orvos? Ugye, nem volt... Na látja? Mennyit ér ma egy ló? – tette föl a kérdést a hozzám közelebbi szomszéd a lovas embernek.

A lovas ember leült a sírkőfaragó ágyára és gondokba merülve nézett ki az ablakon. Egyszer azt mondta:

– Mennyit ér ma egy ló? Ilyent csak olyan ember kérdezhet, akinek soha nem volt lova. Egy ló mindig annyit ér, amennyire szereti lovát a gazdája. Annyit ér. A ló nem léc, vagy gerenda, hogy meg lehessen mondani, mennyi annak métere...

Ezt az utóbbi mondatot a lovas ember egyenesen a hozzám közelebbi szomszédnak címezte. A gyergyói ácsnak. Hogy értsen belőle. És folytatta:

– Tudja, mi a helyzet a lovaimmal? Semmi baj nincs a lovaimmal. Majd meglesznek valahogy az én lovaim. Amíg a dolgok rendeződnek. Mert rendeződnek...

– Nem a lovakkal van baj – mondta a nagy, piros ember. – A legnagyobb baj, hogy a maga felesége ide küldte a levelét. A kórházba. A beteg férjének. Hogy a műtétje előtt vegye tudomásul a férje, válni akar tőle a felesége. Ide küldte a levelét. A kórházba. És maguk a lovakról beszélnek! Hogy mennyit ér ma egy ló... Egy ilyen levél többet tud ártani a beteg embernek, mint egy elfuserált műtét. Egy félrekezelés. Rossz kérdésre nem lehet jó választ adni. Ezt tanítja a politika. Ezért ártottam magam bele a politikába. Hogy ha fölteszek egy kérdést, akkor legalább jó kérdést tegyek föl. Azt mondja, amíg a dolgok rendeződnek... Hát tudja meg, a dolgok soha nem rendeződnek. Csak átrendeződnek a dolgok a világban, de soha nem rendeződnek. Magának jó vagyona van. A lovai. Lehetne háromszor annyi lova is, mint amennyi most van. A felesége akkor is elválna magától. És ha magát most az akasztófára vinnék, akkor meg oda írná a levelét felesége... Az akasztófa alá. Hogy tudja meg, még akasztása előtt, hogy el akar válni magától... Mennyit ér egy ló? Én nem tudom, mennyit ér. Nincs lovam. De ha ilyen levelet kapnék a feleségemtől, akkor azt tudnám meg, mennyit érek én. Azt tudnám meg.

A lovas ember jól begyűrte ingét csíkos pizsamájának nadrágjába és úgy ment ki a háromágyas kórteremből, köszönés nélkül.

A hozzám közelebbi szomszéd azt mondta a nagy, piros embernek:

– Maga jól föladta a leckét a barátjának. Lehettem volna én is kíméletesebb... Nem elég nekem az én bajom? Gyomrom sincs, és az érdekel, hogy mennyit ér egy ló...

Ki betege vagyok én?

A kínos beszélgetés után szomorúan sétáltam ki a háromágyas kórteremből. Mintha valami szégyenletes dolgot követtem volna el. Pedig hallgattam, nem szóltam bele semmibe. Ott ért az éjfél is, a folyosón. Sétáltam egyik saroktól a másik sarokig. És vissza. Minden fordulónál föltettem magamnak a kérdést, csakugyan, mennyit ér egy ló? Annyit-e, amennyire a gazdája szereti a lovát, vagy annál kevesebbet? Vagy többet?

Egy szolgálatos nővér sejthet valamit a hitvány állapotomról. Úgy elmenőben megjegyzi, az úr nem tud aludni? Mondom, nem, nem tud az úr aludni... De meg tudná mondani nekem, mennyit érhet egy ló? Azt feleli, hagyjam most a lovakat, hoz nekem egy altatót.

Egy számozott szobából kilép a görbehátú, idős orvos, aki azt üzente volt egy bizonyos Mónikának, hogy csókolja meg az ő fenekét. Azóta ki nem állhatom ezt az embert. Lehet, azért, mert sokkal csúnyább szavakkal üzente. Most pedig megállít a folyosón és azt kérdi tőlem, ki betege vagyok én?

Mondom, én a saját, önpusztító szokásaimnak vagyok a betege. Még cigarettázom is.

– Ebben az órában magának ágyban kell lennie! És én nem azt kérdeztem, milyen szokásai vannak. Azt kérdeztem, ki az ön orvosa...

Nem akartam megmondani, ki az én orvosom. Föltettem neki is azt a kérdést, amit a nővérnek tettem föl:

– Véletlenül nem tetszik tudni, mennyit ér manapság egy ló?

– Egy ló? – kérdezte csodálkozva.

– Egy ló – mondtam.

– Magának nem a sebészeten, hanem a pszichiátrián lenne a helye – jegyezte meg és legyintve ment tovább. De úgy, hogy megismételte a kérdésemet: – Mennyit ér manapság egy ló... És tőlem kérdi...

Lefeküdtem. De úgy, hogy én is megismételtem ennek a görbehátú, Mónikás embernek a kérdését. Ki betege vagyok én? Csakugyan, most én kizárólagosan a Bara professzor betege vagyok? Nem az édesanyám betege is? Nem a feleségemé? Vagy a gyermekem betege? Nem azoké, akik engem szeretnek? Mert ugye, a ló is annyi ér, amennyire a gazdája szereti a lovát, nem annyi, amennyit valaki adna érte. Ezt a lovas embertől tudom, aki összefirkálta a hasát azokon a helyeken, ahol a vöröshajú doktor végighúzta a körmeit. Hogy hányszor kell őt megműteni. Ő csak tud valamit a lovakról, azért lovas ember. Hogy a fehérnépek természetéről kevés az ismerete, azt megmondta a hozzám közelebbi szomszéd. A gyergyói. Szerinte a fehérnépeken nem lehet eligazodni. De a nagy, piros ember is pontosan megjelölte, hol kell keresni a fehérnépek titkát. Például abban a levélben, amit képes volt elküldeni ide, a beteg férjének. Hogy ő el akar válni. Nem számítanak a lovak. Sem pedig az együtt eltöltött hosszú évek nem számítanak. Nem lehet tudni, mi számít, ha egyszer egy asszony el akar válni.

Hogy ki betege vagyok én? Ilyen kérdést föl sem szabadna tenni – morfondíroztam, a mennyezetet nézve. Ha azt a bizonyos mondatot kereső költőt kérdezték volna meg, kié lesz az a mondat, ha megtalálja, mit felelt volna? Hogy kizárólag az övé lesz az a mondat? Senki másé? Mit kezdett volna egyedül azzal a mondattal? Azt is megkérdezhetnék bárkitől, kié a virágok illata? Kié a felhő? Kinek a tulajdonában vannak az ég madarai? Kié a klorofill a zsenge füben? Kié a hajnal és az alkonyat? Kié az eső, kié a hó? Kiért kél föl a Nap és kiért tér nyugovóra? Vagy ezen a földön minden valakié? Mi az, hogy ki betege vagyok én? Még a

betegségem sem az enyém. Amilyen betegségem van, másnak is lehet olyan betegsége. Mindenki betegsége lehet mindenkié. Ki betege vagyok én? Mennyit ér manapság egy ló? Ilyen kérdéseket föl sem szabadna tenni.

Fölkelek és végignézek a folyosón, hozzák-e már azt az altatót...

A rosszul letett pohár

Most, így utólag elgondolom, milyen jó karikatúrát csinálhatott volna a három ágyas kórteremről kora reggel egy művész. Ha mondjuk, elrejtőzött volna a nagy, piros ember éjjeliszekrényé mögé, hogy onnan figyelje az eseményeket. Amikor belépett a terebélyes takarítónő, én épp be voltam bújva az ágyam alá, ő csak a fenekemet láthatta.

– Maga mit keres az ágy alatt – kérdezte csodálkozva a szigorú asszonyság, kezében egy seprűt tartva. – Beesett oda valami?

– Éppen azt nézem, beesett-e ide valami – válaszoltam, s a rák mozgulataival igyekeztem onnan kijönni.

– A minap is tele volt ez a kórterem mindenféle papírgalacsinnal, érthetetlen, maguk itt mit művelnek...

– Azonnal megmagyarázom, csak éppen kerüljek ki innen – mondtam, illedelmesen. Itt jegyzem meg, hogy a kórházi ágyak alól olykor nehéz kibújni a régi, agyonhasznált ágybetétek lelógó rugói miatt. Ezt én már rég tapasztaltam a kórházakban.

– Nézze, kedves asszonyom, mi itt nem művelünk semmit. Mert amint látja, egyedül maradtam. A szobatársaimat már egy órája elvitték valahová, tolószékérrel. Egyedül vagyok, teljesen egyedül. Még az az ócska, rosszul letett pohár is eltörött, valószínűleg leszédült az asztalról, vigyázzon a lépéseire, tele van ez a kórterem üvegszilánkkal. És ha lehet, legyen hozzám türelmesebb. Én is türelmes voltam ahhoz az ócska pohárhoz. Verset írtam róla, verset, asszonyom! Ha akarja, fejből elmondom magának: *„Ketten maradtunk a kórteremben, én, s egy rosszul letett pohár, kinek gazdáját elvitték örökre, még a hét elején. A rosszul letett pohár intett, hogy ég velem, leszédült a vasszekrényről, s e baljós mozgulattól elért a félelem.”* Ezt a verset írtam. De egy szó nem tetszett nekem ebben a versben, összegyűrtem, s elpöccintettem valahová. Gondoltam, írok helyette mást.

– A papírgalacsinok sokszor nagyon fontos titkokat rejtenek – mondta a terebélyes asszony. – Megmondom magának tisztán, én gyűjteni szoktam a papírgalacsinokat. Nem dobom őket a szemétkosárba, hátha jók lesznek még valamire...

– Volt itt egy költő az ötvenkettes kórteremben. A sok ágyasban. Azt beszélték róla, kiveszik a máját, s azt, hogy ő ezzel nem törődött. Csak egy mondatot keresett. Legalábbis így mondta a felesége. Mit tud erről a költőről, mi lett a sorsa?

– Ameddig itt volt, annak a költőnek állandóan fogta a kezét a felesége. Ott ült az ágy szélén és nem nézett semerre. Csak a férje szemébe. Hallgattak. És néztek egymás szemébe. Nem is zavarta őket soha, senki. Ameddig itt volt az a költő. De az ő ágya körül soha nem láttam eldobott papirosokat.

– Köszönöm, hogy türelmes volt hozzám – mondtam a terebélyes asszonynak. – És azt is értékelem, hogy nem dobja el a papírgalacsinokat. Még jók lehetnek valamire. Amit én az imént az ágyam alatt kerestem, az egy vers volt. Eldobott vers. Ennek a szegény költőnek a feleségéről írtam. Aki fogta a férje kezét és a szemébe nézett. Rövid ez a vers. Ennyi:

*„Vetköztess meztelenre,
minthogy szó nélkül nézz a szemembe.”*

Ha véletlenül talál itt egy összegyűrt, eldobott papírt, amelyen ez a két sor olvasható, kérem, ne dobja el. Hátha jó lesz még valamire...